

Natuurwaardenonderzoek

Perceel Clarenburg 1 Leusden

In opdracht van Heilijgers Projectontwikkeling
februari 2017

Natuurwaardenonderzoek

Perceel Clarenburg 1

Leusden

In opdracht van Heilijgers Projectontwikkeling

Tekst:	H.J.V. van den Bijtel
Veldonderzoek:	C. Achterberg & I.W. van Woersem
Fotografie:	C. Achterberg (CA) en H.J.V. van den Bijtel (HB)
Beopublicatie:	201646a
Februari 2017	
Omslagfoto:	het perceel Clarenburg 1 in Leusden met het voormalige schoolgebouw

van den Bijtel ecologisch onderzoek

Uilenkamp 22

3972 XS Driebergen-Rijsenburg

tel. 0343-521021

e-mail h.j.v.vdbijtel@planet.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Opdracht	1
2	Het onderzoek	2
2.1	Bezoeken	2
2.2	Flora	2
2.3	Zoogdieren	2
2.4	Vogels	3
2.5	Reptielen en amfibieën	3
2.6	Insecten	3
3	Het plangebied	4
3.1	Ligging en begrenzing	4
3.2	De gebouwen	4
3.3	Gronden rondom de gebouwen	5
4	Bescherming van soorten en leefgebieden: wet- en regelgeving	6
4.1	Bescherming van de wilde flora en fauna	6
4.2	De Flora- en Faunawet	6
4.2.1	De Flora- en Faunawet en ruimtelijke ontwikkelingen	6
4.2.2	De ontheffing	7
4.3	Nieuwe wetgeving	9
5	Resultaten van het onderzoek	10
5.1	Flora	10
5.2	Zoogdieren	10
5.2.1	Gebruik van het plangebied door vleermuizen	10
5.3	Broedvogels	11
5.4	Reptielen en amfibieën	12
5.5	Insecten	12
6	De plannen voor het perceel Clarenburg 1	13
7	De resultaten in het licht van de Flora- en Faunawet	14
7.1	Strikter beschermde soorten	14
7.2	Effecten van de plannen op de strikter beschermde soorten	14
7.3	Is een ontheffing nodig?	15
8	Mitigerende maatregelen	16
9	Conclusies	17
10	Geraadpleegde literatuur	18

Bijlagen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Heilijgers Projectontwikkeling is bezig met de planontwikkeling voor woningbouw op het perceel Clarenburg 1 in Leusden. Op het perceel staat een voormalig schoolgebouw (SBBO) dat tot oktober 2016 in gebruik was als noodopvang voor asielzoekers. Het schoolgebouw zal ten behoeve van de nieuwbouw worden gesloopt. De gronden rondom het schoolgebouw zijn deels verhard (aan- en afvoerwegen, parkeervakken) en bestaan deels uit gazons en plantsoenen met een aantal opgaande bomen. In de nieuwbouwplannen zullen deze groenelementen deels worden bebouwd.

Omdat er in het gebouw en op de omliggende gronden beschermde soorten planten en dieren kunnen voorkomen, heeft Heilijgers Projectontwikkeling in maart 2016 aan Van den Bijtel Ecologisch Onderzoek opdracht gegeven onderzoek uit te voeren naar de aanwezige flora en fauna op het perceel Clarenburg 1, in het bijzonder naar het voorkomen van strikter beschermde soorten.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek dienen de plannen te worden getoetst aan de vigerende 'groene' wet- en regelgeving, in het bijzonder aan de Flora- en Faunawet.

1.2 Opdracht

De opdracht bestaat uit het uitvoeren van een ecologisch onderzoek conform de geldende onderzoeksrichtlijnen en -protocollen waarin een natuurtoets in het kader van de Flora- en Faunawet is opgenomen.

De natuurtoets moest inzicht geven in de volgende aspecten:

- de effecten van de plannen op eventueel aanwezige beschermde soorten;
- de functies die het plangebied vervult (leefgebied, voortplantingslocatie, overwinteringsgebied) voor de eventueel aanwezige strikter beschermde soorten;
- de gevolgen van de plannen in relatie tot de Flora- en Faunawet (voor welke soorten dient ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd);
- het belang van het plangebied voor de eventueel aanwezige strikter beschermde soorten in relatie tot de omgeving, en
- de mogelijkheden eventuele nadelige effecten van de plannen voor de beschermde soorten te minimaliseren of op te heffen, en daaraan gekoppeld, de mogelijkheden voor het treffen van eventuele compenserende en mitigerende maatregelen.

2 Het onderzoek

2.1 Bezoeken

In het veldseizoen van 2016 zijn twaalf, deels gecombineerde bezoeken aan het gebied gebracht (tabel 1). Acht bezoeken vonden plaats in de (zeer) vroege ochtend of in de (late) avond.

Bezoekdatum	Tijdstip	Weersomstandigheden	Duur	Groepen
13-apr-16	08:15-10:15	licht-half bewolkt, na mist, 1-8 °C, ZO 1-3	2,00	vo
13-mei-16	10:00-12:30	licht bewolkt, 16-19 °C, NNO 3-4	2,50	vo
7-jun-16	09:00-11:30	licht-half bewolkt, 1- -1 °C, OZO 1-3	2,50	fl,zo,vo,re,amf,ins
24-jun-16	21:45-01:00	geheel bewolkt, 18-15 °C, W 1-3	3,25	vl,vo
8-jul-16	20:00-23:30	geheel bewolkt, 18-16 °C, ZW 1-3	3,50	vl,vo
16-jul-16	03:15-06:15	geheel bewolkt, 14-17 °C, WZW 0-2	3,00 (2)	vl,vo
21-jul-16	09:30-12:15	licht bewolkt, 21-24 °C, W 2-3	2,75	fl,zo,vo,re,amf,ins
24-aug-16	22:30-01:30	onbewolkt, 19-16 °C, ZZO 0-1	3,00	vl,vo
14-sep-16	05:15-07:45	onbewolkt, 14-17 °C, OZO 0-2	2,50	vl
5-okt-16	18:45-20:45	licht bewolkt, 10 °C, ONO 1-2	2,00	vl
31-okt-16	17:00-19:45	onbewolkt, 15-9 °C, ZO 0-1	2,75	vl
16-nov-16	19:45-21:15	zwaar bewolkt, vanaf 20:30 lichte regen, 12-8 °C, WZW 1-2	1,50	vl
Totaal			34,25	

Tabel 1. Bezoekdata en -tijden, de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken en de groepen die tijdens de bezoeken zijn onderzocht

fl = flora; zo = zoogdieren; vl = vleermuizen; vo = vogels; re = reptielen; amf = amfibieën; ins = insecten

2.2 Flora

Tijdens het veldonderzoek zijn van de groeiplaatsen van de aanwezige beschermde en bijzondere plantensoorten (Rode Lijstsoorten) de exacte coördinaten opgenomen met een GPS (Garmin GPSMap 60csx). Tevens is een lijst opgesteld van alle in het gebied aangetroffen soorten.

2.3 Zoogdieren

Zoogdieren, exclusief vleermuizen De gegevens over het voorkomen van zoogdieren zijn verzameld aan de hand van zichtwaarnemingen van individuen, sporen, nesten, holen en burchten, en vondsten.

Vleermuizen Voor het onderzoek naar het voorkomen en de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen is het plangebied in totaal achtmaal bezocht. Het veldbezoek in de vroege ochtend van 16 juli is uitgevoerd met twee personen. Tijdens de veldbezoeken is gebruikgemaakt van batdetectoren (Pettersson D240x en D1000x). Beide detectoren beschikken over zowel een heterodyne functie als een time expansion-functie en de mogelijkheid voor het opnemen van geluiden. De Pettersson D1000x beschikt bovendien nog over een derde methode (frequentiedelen) om het ultrasone geluid van vleermuizen hoorbaar te maken.

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuizenprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdierverseniging 2012 en 2013).

2.4 Vogels

Tijdens alle bezoeken in voorjaar en zomer zijn gegevens over het voorkomen van vogels genoteerd. Specifiek op broedvogels gericht onderzoek is uitgevoerd in de maanden april, mei en juni. Hierbij is de aandacht vooral uitgegaan naar het voorkomen van vogels met jaarrond beschermde nesten die in gebouwen nestelen (gierzwaluw, huismus). De interpretatie en uitwerking van de veldgegevens heeft plaatsgevonden conform de richtlijnen van het SOVON-Broedvogel Monitoring Project (van Dijk 1996).

2.5 Reptielen en amfibieën

Het plangebied is (grotendeels) ongeschikt als habitat voor reptielen en amfibieën. Niettemin zijn tijdens de bezoeken die overdag en in de vroege ochtend plaatsvonden, de groenelementen onderzocht op het voorkomen van soorten uit deze groepen, in het bijzonder amfibieën.

2.6 Insecten

Tijdens de bezoeken die overdag en in de ochtend plaatsvonden, zijn de groenelementen in het plangebied onderzocht op het voorkomen van insecten.

Langs de randen en in de open ruimten tussen het voormalige schoolgebouw liggen groenelementen die deels bestaan uit gazon en deels beplant zijn met bomen en struiken (CA)

3 Het plangebied

3.1 Ligging en begrenzing

Het perceel Clarenburg 1 ligt aan de zuidkant van de bebouwde kom van Leusden. In het noorden en oosten grenst het perceel aan de woningen langs de straten Leeuwenburg en Gildenburg. Aan de zuidzijde grenst het perceel aan de weg Clarenburg. Ten zuiden hiervan ligt een kleinschalig agrarisch landschap waarin het natuurgebied Schoolsteegbosjes ligt. Aan de westzijde grenst het perceel aan de Burgemeester van der Postlaan. Ten westen van deze laan liggen een bedrijventerrein en het winkelcentrum Hamershof.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1,4 ha, waarvan ongeveer een derde (ca. 0,49 ha) in beslag wordt genomen door het voormalige schoolgebouw.

Figuur 1. Deel van de bebouwde kom van Leusden met de ligging van het perceel Clarenburg 1 (rood omlijnd)

Bron luchtfoto: Provincie Utrecht

3.2 De gebouwen

Het voormalige schoolgebouw bestaat uit een centraal vierkant bouwblok met op de hoeken rechthoekige bouwblokken met vroegere klaslokalen. Dit centrale gebouw bestaat uit twee bouwlagen heeft zowel aan de west- als aan de oostzijde uitbouwen die uit één bouwlaag bestaan. Het meest noordwestelijke deel van het gebouw bestaat eveneens uit twee bouwlagen. Het gebouw heeft een omtrek van ruim 530 meter, is opgetrokken uit baksteen en voorzien van een spouw. Zowel het centrale gebouw als de zijvleugels hebben platte daken.

De voorzijde van het centrale gebouw van de voormalige school op het perceel Clarenburg 1 in Leusden (CA)

Langs de zuidrand van het perceel staat een trafohuisje dat eveneens is voorzien van een plat dak. Even ten oosten hiervan staan fietsenhokken die bestaan uit een stalen frame dat is gedekt met golfplaten.

3.3 Gronden rondom de gebouwen

De gronden rondom het gebouw zijn voor een groot deel gebruikt als parkeerterrein en zijn bestraat met klinkers. Langs de randen van het perceel zijn plantsoenen aangelegd die zijn beplant met sierstruiken en bomen. In de open ruimten tussen de verschillende delen van het gebouw zijn gazons aangelegd met langs de randen perken met sierstruiken of lage heggen. Net buiten de omheining aan de westzijden van het perceel groeien verschillende grotere eiken.

4 Bescherming van soorten en leefgebieden: wet- en regelgeving

4.1 Bescherming van de wilde flora en fauna

De wilde flora en fauna worden beschermd door verschillende internationale en nationale verdragen, richtlijnen en wetten. De belangrijkste hiervan zijn de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de Flora- en Faunawet.

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die bescherming biedt aan de inheemse wilde vogels en hun leefgebieden (middels de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden) binnen het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

De Habitatrichtlijn, eveneens een Europese richtlijn, biedt bescherming aan de leefgebieden van de wilde flora en fauna door de aanwijzing van zogeheten Habitatrichtlijngebieden en aan bepaalde individuele soorten. Deze soorten zijn ondergebracht in een aantal bijlagen waarvoor verschillende beschermingsregimes gelden. Voor soorten die zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt het zwaarste beschermingsregime. Indien in een te ontwikkelen gebied een soort voorkomt die is opgenomen in Bijlage IV, kan deze ontwikkeling alleen plaatshebben als voldaan wordt aan een aantal strikte voorwaarden.

De Flora- en Faunawet is een Nederlandse wet waarin een aantal oude wetten (onder andere de Jachtwet, de Vogelwet en de Natuurbeschermingswet) is samengevoegd en waarin tevens belangrijke bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn opgenomen. In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op de belangrijkste bepalingen van de Flora- en Faunawet.

Rode Lijsten. Naast deze wetten en richtlijnen waarin de bescherming van de inheemse wilde planten en dieren wordt geregeld, zijn ook de zogeheten Rode Lijsten nog van betekenis. Rode Lijsten zijn lijsten met soorten die in hun voortbestaan bedreigd worden en zijn een uitvloeisel van de Conventie van Bern uit 1982. Ze worden gezien als een belangrijk instrument voor soortbescherming. Soorten die op een Rode Lijst zijn opgenomen, zijn niet automatisch beschermd maar krijgen in het natuurbeleid wel extra aandacht. Ruimtelijke ontwikkelingen die gepland zijn in gebieden waar groeiplaatsen of leefgebieden van Rode Lijst-soorten aanwezig zijn, dienen zeer zorgvuldig te worden uitgevoerd.

4.2 De Flora- en Faunawet

4.2.1 De Flora- en Faunawet en ruimtelijke ontwikkelingen

In de Flora- en Faunawet zijn twee belangrijke principes vastgelegd en wel (1) dat dieren ook beschermd dienen te worden omdat hun bestaan waardevol is en (2) dat een ieder de plicht heeft voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en voor hun directe leefomgeving (zorgplichtbepaling). Hieruit voortvloeiende zijn in de wet verbodsbepalingen opgenomen. Hiervan zijn, zeker in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, de verbodsbepalingen op handelingen die het voortbestaan van planten en dieren in gevaar kunnen brengen, de belangrijkste (zie kader).

Verbodsbepalingen Flora- en Faunawet

Bepalingen betreffende planten op de groeiplaats (artikel 8):

- Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving (artikel 9 - 12):

- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
- Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Het is verboden eieren van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen, waartoe ook de plannen voor het perceel Clarenburg 1 in Leusden moeten worden gerekend, dient vooraf beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingrepen zouden kunnen hebben voor de eventueel aanwezige beschermde inheemse soorten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de initiatiefnemer van het betreffende project.

Bij de uitwerking van plannen of bij de planning van werkzaamheden is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?

4.2.2 De ontheffing

Indien de uitvoering van de plannen en werkzaamheden leidt tot handelingen die de Flora- en Faunawet verbiedt, dient hiervoor bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de uitvoeringsinstantie van het Ministerie van Economische Zaken die hiermee belast is, een ontheffing te worden aangevraagd. Deze ontheffing dient te worden aangevraagd vóórdat met de daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden wordt begonnen. Aangezien er met de beoordeling van een ontheffingaanvraag enige tijd gemoeid is, is het verstandig deze aanvraag tijdig in te dienen. Verstrikt er evenwel teveel tijd (een jaar of meer) tussen de aanvraag en het begin van de werkzaamheden, dan kunnen er zich met betrekking tot het voorkomen van planten en dieren alweer de nodige veranderingen hebben voorgedaan.

Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën van soorten:

1. Soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur aangewezen bedreigde soorten. Ontheffing kan worden verleend, indien:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en
 - er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en
 - er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
2. Soorten die niet zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die niet ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, met uitzondering van beschermde inheemse vogels. Ontheffing kan worden verleend, indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
3. Beschermde inheemse vogels. De hier bedoelde dwingende redenen van groot openbaar belang kunnen geen grond zijn voor het verlenen van een ontheffing. De Europese Vogelrichtlijn staat dat niet toe.
4. Voor meer algemene soorten zal een vrijstelling gelden. Dergelijke soorten mogen dan worden verstoord, verjaagd of verplaatst van plekken waar ruimtelijk wordt ingegrepen. Daarvoor is dan geen ontheffing vereist.

In februari 2005 is de AMvB art. 75, ook wel het Besluit Vrijstelling Beschermde Dier- en Plantensoorten, in werking getreden. Dit besluit maakt het mogelijk dat vrijstelling wordt verleend voor het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en Faunawet. In de toelichtende brochure op de 'AMvB art. 75' (LNV 2005) is middels tabellen - die corresponderen met de bijlagen uit de AMvB - een handzaam overzicht gegeven van de beschermingsregimes die gelden voor de verschillende soorten.

Voor veelvoorkomende beschermde soorten, opgenomen in Tabel 1 van de AMvB art. 75, geldt een algemene vrijstelling, dat wil zeggen dat er voor deze soorten geen ontheffing van de Flora- en Faunawet hoeft te worden aangevraagd. Voor soorten uit Tabel 2 van de AMvB art. 75 geldt eveneens een algemene vrijstelling, mits de geplande werkzaamheden worden uitgevoerd conform bepaalde richtlijnen die zijn vastgelegd in een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Voor soorten uit Tabel 3 van de AMvB art. 75 geldt in het geval van bestendig beheer en gebruik een vrijstelling mits er gewerkt wordt conform de richtlijnen van een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Beschikt men niet over een dergelijke gedragscode, dan dient een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd indien overtreding hiervan te verwachten is. (NB. Dit geldt ook voor soorten uit Tabel 2 van de AMvB art. 75.) Is er sprake van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, waartoe ook de plannen voor het perceel Clarenburg 1 in Leusden gerekend moeten worden, in een gebied waar soorten voorkomen uit Tabel 3 van de AMvB art. 75, dan is altijd een ontheffing nodig, mits er natuurlijk sprake is van handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet.

De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en Faunawet dient vergezeld te gaan van een projectplan. In een projectplan moeten onder andere de uitkomsten van een recente inventarisatie van planten en dieren op de geplande locatie (een lijst met de aanwezige beschermde soorten, waarin is aangegeven op grond van welke wettelijke bepaling(en) deze soorten beschermd zijn), een beschrijving van de te verwachten schade aan de beschermde planten en dieren, een beschrijving van de maatregelen die worden getroffen om de schade tot een minimum te beperken en een planning van de uit te voeren werkzaamheden zijn opgenomen.

4.3 Nieuwe wetgeving

Met ingang van 1 januari 2017 wordt de Flora- en Faunawet vervangen door de Wet Natuurbescherming. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze wet, inclusief het verlenen van vergunningen en ontheffingen, gaat hierbij over van de rijksoverheid naar de provincies. Een andere belangrijke verandering die met de inwerkingtreding van deze nieuwe wet zal plaatsvinden, betreft de soorten die wel en niet beschermd zijn. Verschillende soorten die onder de Flora- en Faunawet een lichtere bescherming genoten, zullen in de nieuwe wet niet langer beschermd zijn. Zo zal de brede wespenorchis, die voorkomt op het perceel Clarenburg 1 en onder de Flora- en Faunawet licht beschermd was, zijn beschermde status verliezen. Alle soorten die een Europese beschermingsstatus hadden, blijven ook onder de Wet Natuurbescherming beschermd. Daarnaast kunnen de provincies soorten toevoegen aan de lijst met beschermde soorten.

Voor de realisatie van de plannen voor het perceel Clarenburg 1 in Leusden heeft de vervanging van de Flora- en Faunawet door de Wet Natuurbescherming geen consequenties.

De brede wespenorchis is nu nog licht beschermd maar na de inwerkingtreding van de Wet Natuurbescherming vervalt deze bescherming (HB)

5 Resultaten van het onderzoek

5.1 Flora

In het plangebied zijn 137 plantensoorten vastgesteld, inclusief aangeplante bomen, maar exclusief aangeplante uitheemse heesters (bijlage 1). Van de aangetroffen soorten is er één beschermd krachtens de Flora- en Faunawet: brede wespenorchis. Deze soort is op verschillende plekken in het plangebied aangetroffen. De brede wespenorchis is licht beschermd (Tabel 1 van de AMvB art. 75) en geldt een algemene vrijstelling.

5.2 Zoogdieren

Op het perceel Clarenburg 1 zijn drie soorten vleermuizen aangetroffen (tabel 2). Naar alle waarschijnlijkheid komen op het terrein ook enkele soorten muizen (spitsmuizen, ware muizen en woelmuizen) voor, maar deze zijn tijdens het veldonderzoek niet vastgesteld. De drie soorten vleermuizen zijn strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet en opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Op grond van het habitat, en het gebruik van het terrein en het gebouw is het niet aannemelijk dat nog andere strikter beschermde zoogdieren in het plangebied voorkomen.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii			3-IV
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus			3-IV
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	KW		3-IV

Tabel 2. Vastgestelde zoogdieren

De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De soort waarbij in de kolom Rode Lijst de afkorting KW (kwetsbaar) staat, is opgenomen in deze lijst. De aanduiding verwijst naar de mate van bedreiging.

5.2.1 Gebruik van het plangebied door vleermuizen

Zomer- en kraamverblijven

Van geen van de waargenomen soorten vleermuizen zijn tijdens het onderzoek zomer- en/of kraamverblijven vastgesteld. Van de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn alleen kortstondig jagende en langsvliegende dieren waargenomen (bijlage 2). Van de gewone dwergvleermuis zijn tijdens alle bezoeken rondom het gebouw gedurende langere tijd jagende dieren waargenomen. Er zijn echter nooit uit- of invliegende dieren vastgesteld. De dieren die in het plangebied zijn waargenomen, verschenen doorgaans ook pas (ruim) na het invallen van de schemer, dan wel waren vóór het begin van de ochtendschemer al weer vertrokken.

Paarverblijven en zwermplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in september en oktober zijn bij de noordgevel van het meest noordwestelijke deel van het gebouw baltsende gewone dwergvleermuizen gezien. Op 31 oktober is gezien hoe een dier vanuit het noorden aan kwam vliegen en vervolgens meteen langs de betreffende gevel heen en weer ging vliegen waarbij voortdurende sociale geluiden werden voortgebracht. Tijdens geen van de bovengenoemde drie veldbezoeken is gezien dat een dier in deze muur wegkroop in een stootvoeg of onder de daktrim, dan wel hieruit tevoorschijn kwam.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan met zekerheid worden gesteld dat zich in de noord(west)gevel van het gebouw geen paarverblijfplaats bevindt waar gedurende de paartijd een mannetje met één of meer vrouwtjes in verblijft. Niet kan worden uitgesloten

dat af en toe een mannetje korte tijd aan de buitenzijde van de gevel gaat hangen om met een vrouwtje te paren. Dit kan overigens ook plaatsvinden op de stam of aan de takken van de nabijgelegen eiken. Op basis van het onderzoek mag worden geconcludeerd dat de noord(west)gevel van het gebouw hooguit als tijdelijke balts-/paarplaats fungeert.

Van de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn in het plangebied geen baltsende dieren waargenomen en zijn geen paarverblijven vastgesteld.

Winterverblijven

Tijdens het onderzoek zijn er geen waarnemingen verricht die er op duiden dat zich in het voormalige schoolgebouw winterverblijven van de gewone dwergvleermuis bevinden (zomeravond zwermen; in- of uitvliegende dieren in oktober en november). Aangezien in het gebouw ook gedurende andere maanden van het jaar geen verblijven zijn aangetroffen, mag worden aangenomen dat in het gebouw geen gewone dwergvleermuizen overwinteren. Van de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn evenmin waarnemingen verricht die erop duiden dat in het plangebied winterverblijven aanwezig zijn.

Jachtgebieden

Van de gewone dwergvleermuis zijn in het plangebied tijdens alle bezoeken jagende exemplaren waargenomen. Het ging hierbij om drie tot maximaal vijf exemplaren, die gedurende korte of langere tijd rondom het gebouw joegen.

Van de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn in het plangebied slechts drie respectievelijk twee waarnemingen verricht. Het ging hierbij om langsvliegende exemplaren die gedurende hooguit enkele minuten in het gebied joegen.

Vliegroutes

Van geen van de soorten (ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger) zijn in het plangebied vliegroutes vastgesteld.

5.3 Broedvogels

In het plangebied zijn achttien broedvogelsoorten vastgesteld (tabel 3). Alle Nederlandse (broed)vogels zijn gedurende het broedseizoen strikt beschermd krachtens de Europese Vogelrichtlijn (en de Flora- en Faunawet). In het plangebied zijn geen soorten vastgesteld waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal	Rode Lijst	Oranje Lijst
Boomkruiper	Certhia brachydactyla	1		
Ekster	Pica pica	1		
Gaai	Garrulus glandarius	1		
Groenling	Chloris chloris	5		
Heggenmus	Prunella modularis	5		
Houtduif	Columba palumbus	4		
Koolmees	Parus major	2		
Merel	Turdus merula	8		
Pimpelmees	Parus caeruleus	5		
Roodborst	Erithacus rubecula	3		
Scholekster	Haematopus ostralegus	1		
Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	3		
Turkse tortel	Streptopelia decaocto	3		
Vink	Fringilla coelebs	5		
Winterkoning	Troglodytes troglodytes	1		
Zanglijster	Turdus philomelos	1		
Zwarte kraai	Corvus corone	1		
Zwartkop	Sylvia atricapilla	3		

Tabel 3. Vastgestelde broedvogelsoorten

Van de vastgestelde soorten broeden scholekster, koolmees en pimpelmees in, aan of op de bebouwing. De overige soorten broeden in de beplanting rondom het voormalige schoolgebouw.

5.4 Reptielen en amfibieën

Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor reptielen. Er zijn tijdens het veldonderzoek dan ook geen reptielen waargenomen.

Ook voor amfibieën is het plangebied, mede door het ontbreken van open water, nauwelijks geschikt als leefgebied. Er zijn tijdens het veldonderzoek dan ook geen amfibieën waargenomen. Het is evenwel niet uitgesloten dat nu en dan een enkele bruine kikker of gewone pad in de groenelementen verblijft.

5.5 Insecten

In het plangebied zijn alleen algemene soorten dagvlinders, waterjuffers en libellen, en sprinkhanen vastgesteld (tabel 4). Gelet op de aard en de inrichting is het niet aannemelijk dat in het plangebied strikter beschermde insectensoorten aanwezig zijn.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Dagvlinders				
Atalanta	Vanessa atalanta			
Bont zandoogje	Pararge aegeria			
Boomblauwtje	Celastrina argiolus			
Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni			
Dagpauwoog	Inachis io			
Groot koolwitje	Pieris brassicae			
Klein geaderd witje	Pieris napi			
Klein koolwitje	Pieris rapae			
Kleine vos	Aglais urticae			
Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas			
Koevinkje	Aphantopus hyperantus			
Waterjuffers en libellen				
Bruine glazenmaker	Aeshna grandis			
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum			
Houtpantserjuffer	Lestes viridis			
Paardenbijter	Aeshna mixta			
Steenrode heidelibel	Sympetrum vulgatum			
Sprinkhanen				
Bruine sprinkhaan	Chorthippus brunneus			
Gewoon doorntje	Tetrix undulata			
Ratelaar	Chorthippus biguttulus			
Struiksprinkhaan	Leptophyes punctatissima			

Tabel 4. Vastgestelde insecten

6 De plannen voor het perceel Clarenburg 1

De plannen voor het perceel Clarenburg 1 in Leusden voorzien in de sloop van het voormalige schoolgebouw. Hiervoor in de plaats worden op het terrein woningen gebouwd (figuur 2). Ten behoeve van de bouw zullen de aanwezige groenelementen, inclusief een deel van de opgaande bomen, verdwijnen.

Figuur 2. Schetsontwerp van de nieuwbouw op het perceel Clarenburg 1 in Leusden
(Bron: Heilijgers Projectontwikkeling BV)

7 De resultaten in het licht van de Flora- en Faunawet

7.1 Strikter beschermde soorten

In tabel 5 is een overzicht gegeven van de strikter beschermde soorten die in het onderzoeksgebied zijn vastgesteld. In de tabel is aangegeven krachtens welke wet of richtlijn de soorten bescherming genieten en in welke tabel van de 'AMvB art. 75' ze zijn opgenomen. Behalve de in de tabel opgenomen soorten zijn ook alle broedvogels (zie tabel 3) gedurende de broedtijd strikt beschermd. Licht beschermde soorten (Tabel 1 van de AMvB art. 75) zijn niet in de tabel opgenomen, omdat voor deze soorten een algemene vrijstellingsregeling geldt.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	F&F
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	3-IV
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	3-IV
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	3-IV

Tabel 5. Strikter beschermde soorten

In de kolom F&F is aangegeven in welke tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) een soort is opgenomen. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Uit de tabel blijkt dat de drie strikter beschermde soorten (vleermuizen) alle zijn opgenomen in Tabel 3 van de 'AMvB art. 75' (toelichtende brochure; LNV 2005). De vleermuizen zijn bovendien opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De bescherming van deze soorten heeft een Europees rechtelijke grondslag en hiervoor geldt dan ook het strengste beschermingsregime. Alle broedvogels (zie tabel 3) zijn gedurende de broedtijd strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet en zijn opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn; dientengevolge heeft ook de bescherming van deze soorten een Europees rechtelijke grondslag.

7.2 Effecten van de plannen op de strikter beschermde soorten

In het onderstaande wordt een nadere toelichting gegeven op de mogelijke effecten van de plannen voor de strikter beschermde soorten en de consequenties hiervan in het licht van de Flora- en Faunawet.

De ruige dwergvleermuis is in de regio plaatselijk vrij algemeen. In het plangebied zijn alleen langsvliegende en kortstondig jagende exemplaren waargenomen. Van deze soort zijn geen zomerverblijven, winterverblijven, paarverblijven, zwermplaatsen of vliegroutes vastgesteld.

Voor de ruige dwergvleermuis kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

Realisatiefase: - geen

Na realisatie: - geen

Realisatie van de plannen zal voor de ruige dwergvleermuis geen wezenlijke nadelige effecten hebben.

De gewone dwergvleermuis is in de regio algemeen. Ook in de omgeving van het plangebied komt de soort algemeen voor.

Van de gewone dwergvleermuis zijn in het plangebied geen winter-, zomer-, kraamverblijven, zwermplaatsen of vliegroutes vastgesteld. Wel fungeert de noordgevel van het meest noordwestelijke deel van het schoolgebouw als tijdelijk paarverblijf.

Voor de gewone dwergvleermuis kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- vernietiging van een mogelijk tijdelijk paarverblijf door de sloop van het voormalige schoolgebouw, en
 - het beschikbaar komen van een alternatief paarverblijf door het aanbrengen van vleermuizenkasten.
- Na realisatie:*
- permanent verdwijnen van een tijdelijk paarverblijf door de sloop van het voormalige schoolgebouw, en
 - beschikbaar komen van een permanent nieuw paarverblijf door het aanbrengen van vleermuizenvoorzieningen in de nieuwbouw.

Realisatie van de plannen zal leiden tot het verdwijnen van een mogelijk tijdelijk paarverblijf van de gewone dwergvleermuis. Het verdwijnen van dit verblijf kan worden gemitigeerd aanbieden van alternatieve verblijven door het aanbrengen van vleermuizenkasten en door het in metselen van vleermuizenkokers in de nieuwbouw.

De laatvlieger is in de regio vrij algemeen. In het plangebied zijn alleen enkele langsvliegende en kortstondig jagende exemplaren waargenomen. Van deze soort zijn geen zomerverblijven, winterverblijven, paarverblijven, zwermplaatsen of vliegroutes vastgesteld.

Voor de laatvlieger kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- geen
- Na realisatie:*
- geen

Realisatie van de plannen zal voor de laatvlieger geen wezenlijke nadelige effecten hebben.

Voor broedvogels kan realisatie van de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- vernietiging van een deel van de leefgebieden door bouwwerkzaamheden, en
 - vernielen en verstoren van nesten door werkzaamheden.
- Na realisatie:*
- permanent verdwijnen van een deel van de leefgebieden door bebouwing, en
 - permanente aantasting en verstoring van het resterende deel van de leefgebieden door menselijke aanwezigheid en activiteiten.

Het vernielen van nesten en eieren en het doden en verwonden van individuen kan worden voorkomen door werkzaamheden, zoals het rooien van de bestaande beplanting en de sloop van het bestaande gebouw, uit te voeren buiten het broedseizoen van vogels, bij voorkeur in de nazomer, herfst en/of de eerste helft van de winter (december en januari).

7.3 Is een ontheffing nodig?

Met de sloop van het schoolgebouw gaat een mogelijk tijdelijk paarverblijf van de gewone dwergvleermuis verloren. Het gaat hierbij hooguit om een tijdelijk verblijf aan en geen vast verblijf in de gevel. De sloop van het schoolgebouw zal dan ook niet leiden tot het vernietigen van een vaste rust- of verblijfplaats. Bovendien kan de functionaliteit van het tijdelijke paarverblijf behouden blijven door alternatieve verblijfplaatsen (vleermuizenkasten; vleermuizenkokers) aan te brengen. Er behoeft voor de gewone dwergvleermuis dan ook geen ontheffing te worden aangevraagd.

Ook in het kader van de Wet Natuurbescherming zal voor de gewone dwergvleermuis geen ontheffing behoeven te worden aangevraagd. Baltzen vormt weliswaar een onderdeel van het voortplantingsproces van vleermuizen, maar de plaats waarop de gewone dwergvleermuis baltst, is niet locatiespecifiek. Om die reden kan het slopen van het gebouw niet worden aangemerkt als het beschadigen of het vernielen van een voortplantingsplaats en zal er geen sprake zijn van overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming.

8 Mitigerende maatregelen

Realisatie van de plannen zal leiden tot het verdwijnen van een tijdelijk paarverblijf van de gewone dwergvleermuis. Dit nadelige effect kan worden gemitigeerd door het treffen van de volgende maatregelen:

- Ter vervanging van het (mogelijk) tijdelijke paarverblijf dat door de sloop van het voormalige schoolgebouw verloren gaat, dienen vier nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen gecreëerd te worden in de vorm van platte vleermuizenkasten. Deze kasten kunnen worden opgehangen aan de bomen pal ten westen of noordwesten van het plangebied. De kasten moeten bij voorkeur vóór eind maart 2017 zijn opgehangen.
- In de nieuwe situatie, dus na realisatie van de nieuwbouw, dienen voor het verdwenen paarverblijf vier nieuwe permanente verblijfplaatsen te zijn gerealiseerd. Omdat het hier gaat om voorzieningen ter vervanging van een paarverblijf, mogen deze voorzieningen ook aan de buitenzijde van de nieuwbouw worden aangebracht.

9 Conclusies

Actuele natuurwaarden

- In het plangebied zijn 137 plantensoorten vastgesteld.
- Er is één licht beschermde soort, de brede wespenorchis, aangetroffen. Deze soort valt onder de algemene vrijstellingsregeling van de AMvB art. 75.
- In het onderzoeksgebied zijn 3 soorten zoogdieren vastgesteld.
- Deze soorten, alle vleermuizen, zijn strikter beschermd.
- De noordgevel van het meest noordwestelijke deel van het voormalige schoolgebouw vervult voor de gewone dwergvleermuis de functie van tijdelijk paarverblijf.
- In het plangebied zijn 18 broedvogelsoorten vastgesteld.
- Alle broedvogels zijn gedurende de broedtijd strikt beschermd.
- In het plangebied zijn geen reptielen en amfibieën aangetroffen.
- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde insecten vastgesteld.

Flora- en Faunawet, natuurtoets

- In het plangebied zijn drie strikter beschermde soorten aangetroffen.
- Deze soorten (vleermuizen) zijn opgenomen in Tabel 3 van de 'AMvB art. 75'.
- Daarnaast zijn alle aanwezige broedvogels gedurende de broedtijd strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet.

- Realisatie van de plannen zal voor de gewone dwergvleermuis leiden tot het verdwijnen van een mogelijk tijdelijk paarverblijf.
- Realisatie van de plannen zal evenwel niet leiden tot het vernietigen van vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.
- Voor de gewone dwergvleermuis behoeft derhalve geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd.
- Voor de gewone dwergvleermuis behoeft evenmin een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming te worden aangevraagd. Baltsen is weliswaar onderdeel van het voortplantingsproces van de gewone dwergvleermuis, maar de plaats waarop wordt gebaltst, is niet locatiespecifiek. Om die reden kan het slopen van het gebouw niet worden aangemerkt als het beschadigen of het vernielen van een voortplantingsplaats en is er geen sprake van overtreding van de verbodsbepaling uit artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming.
- De functionaliteit van het mogelijke tijdelijke paarverblijf kan behouden blijven door het aanbrengen van vleermuizenkasten en, in een later stadium, door het aanbrengen van een permanente voorziening in de nieuwbouw.

- Werkzaamheden die sterk ingrijpen op het terrein, zoals het rooien van de bestaande beplanting en de sloop van het bestaande gebouw, worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels, bij voorkeur in de nazomer, herfst en/of de eerste helft van de winter (december en januari).

10 Geraadpleegde literatuur

- Backes, Ch.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks 2004. Hoofdlijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers bv., Den Haag.
- Beusekom, R. van, et al. [red.] 2005. Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels. Tirion Uitgevers B.V. Baarn.
- Dienst Regelingen van het ministerie van LNV 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Brief, Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011a. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Den Haag.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Biologie, kenmerken, bedreigingen. Nederlandse vertaling en bewerking: P.H.C. Lina. Tirion Natuur, Utrecht.
- Dijk, A.J. van 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken (handleiding Broedvogel Monitoring Project). SOVON, Beek-Ubbergen.
- Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2012. Het protocol voor vleermuisinventarisaties (www.natuurnet.nl).
- Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2013. Het protocol voor vleermuisinventarisaties (www.natuurnet.nl).
- Hom, C.C., P.H.C. Lina, G. van Ommering, R.C.M. Creemers & H.J.R. Lenders 1996. Bedreigde en kwetsbare reptielen en amfibieën in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC Natuurbeheer nr. 25. IKC, Wageningen.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
- Lina, P.H.C. en G. van Ommering 1996. Bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC-Natuurbeheer nr. 21. IKC, Wageningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.P.M. Witte & D. Bal 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26(4): 85-208.
- Ministerie van LNV 2000. Bescherming van planten en dieren. *Over de Flora- en Faunawet*. Brochure nr. 03. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002a. Ter bescherming van onvervangbare flora en fauna. Algemene toelichting op de Flora- en Faunawet. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002b. Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen en dergelijke. Over de Flora- en Faunawet in Nederland. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren. De Flora- en Faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.1. RVO-S12-401/BF15896. Ministerie van Economische Zaken, 's Gravenhage.

Geraadpleegde websites:

www.provincie-utrecht.nl

www.vivara.nl

Bijlage 1. Vastgestelde plantensoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>			
Akkerkers	<i>Rorippa sylvestris</i>			
Akkerkool	<i>Lapsana communis</i>			
Akkervergeet-mij-nietje	<i>Myosotis arvensis</i>			
Akkerviooltje	<i>Viola arvensis</i>			
Amerikaans krentenboompje	<i>Amelanchier lamarckii</i>			
Amerikaanse eik	<i>Quercus rubra</i>			
Beklierde duizendknoop	<i>Persicaria lapathifolia</i>			
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>			
Bitterzoet	<i>Solanum dulcamara</i>			
Bleekgele droogbloem	<i>Gnaphalium luteo-album</i>		GE	
Bleke klaproos	<i>Papaver dubium</i>			
Bosveldkers	<i>Cardamine flexuosa</i>			
Boswilg	<i>Salix caprea</i>			
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>			1
Canadese fijnstraal	<i>Conyza canadensis</i>			
Dagkoekoeksbloem	<i>Silene dioica</i>			
Drienerfmuur	<i>Moehringia trinervia</i>			
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>			
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>			
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>			
Geel nagelkruid	<i>Geum urbanum</i>			
Gekroesde melkdistel	<i>Sonchus asper</i>			
Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>			
Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>			
Gewone berenklaauw	<i>Heracleum sphondylium</i>			
Gewone braam	<i>Rubus fruticosus</i>			
Gewone brunel	<i>Prunella vulgaris</i>			
Gewone ereprijs	<i>Veronica chamaedrys</i>			
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>			
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>			
Gewone hennepnetel	<i>Galeopsis tetrahit</i>			
Gewone hoornbloem	<i>Cerastium f. vulgare</i>			
Gewone melkdistel	<i>Sonchus oleraceus</i>			
Gewone paardenbloem	<i>Taraxacum officinale</i>			
Gewone raket	<i>Sisymbrium officinale</i>			
Gewone reigersbek	<i>Erodium cicutarium cicutarium</i>			
Gewone rolklaver	<i>Lotus c. corniculatus</i>			
Gewone spurrie	<i>Spergula arvensis</i>			
Gewone steenraket	<i>Erysimum cheiranthoides</i>			
Gewone veldbies	<i>Luzula campestris</i>			
Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>			
Gewone zandmuur	<i>Arenaria serpyllifolia</i>			
Gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>			
Gewoon duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>			
Gewoon herderstasje	<i>Capsella bursa-pastoris</i>			
Gewoon reukgras	<i>Anthoxanthum odoratum</i>			
Gewoon speenkruid	<i>Ranunculus ficaria bulbifer</i>			
Gewoon struisgras	<i>Agrostis capillaris</i>			
Gewoon varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>			
Glad vingergras	<i>Digitaria ischaemum</i>			
Grasmuur	<i>Stellaria graminea</i>			
Greppelrus	<i>Juncus bufonius</i>			
Groene naalbaar	<i>Setaria viridis</i>		KW	
Grote brandnetel	<i>Urtica dioica</i>			
Grote weegbree	<i>Plantago major major</i>			

Bijlage 1. Vastgestelde plantensoorten (vervolg)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>			
Heggenduizendknoop	<i>Fallopia dumetorum</i>		GE	
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>			
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i>			
Italiaanse aronskelk	<i>Arum italicum</i>		GE	
Jakobskruiskruid	<i>Senecio jacobaea</i>			
Japanse sierkers	<i>Prunus subhirtella</i>			
Kaal knopkruid	<i>Galinsoga parviflora</i>			
Kantige basterdwederik	<i>Epilobium tetragonum</i>			
Kleefkruid	<i>Galium aparine</i>			
Klein hoefblad	<i>Tussilago farfara</i>			
Klein kruiskruid	<i>Senecio vulgaris</i>			
Klein streepzaad	<i>Crepis capillaris</i>			
Kleine brandnetel	<i>Urtica urens</i>		GE	
Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>			
Kleine leeuwenklauw	<i>Aphanes inexpectata</i>			
Kleine ooievaarsbek	<i>Geranium pusillum</i>			
Kleine varkenskers	<i>Coronopus didymus</i>			
Kleine veldkers	<i>Cardamine hirsuta</i>			
Klimop	<i>Hedera helix</i>			
Klimopereprijs	<i>Veronica hederifolia</i>		KW	
Kluwenhoornbloem	<i>Cerastium glomeratum</i>			
Kluwenzuring	<i>Rumex conglomeratus</i>			
Knopig helmkruid	<i>Scrophularia nodosa</i>			
Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>			
Kruipertje	<i>Hordeum murinum</i>			
Krulzuring	<i>Rumex crispus</i>			
Kweek	<i>Elytrigia repens</i>			
Liggende vetmuur	<i>Sagina procumbens</i>			
Look-zonder-look	<i>Alliaria petiolata</i>			
Madeliefje	<i>Bellis perennis</i>			
Meelbes	<i>Sorbus aria</i>			
Melganzenvoet	<i>Chenopodium album</i>			
Moerasdroogbloem	<i>Gnaphalium uliginosum</i>			
Paarse dovenetel	<i>Lamium purpureum</i>			
Perzikkruid	<i>Persicaria maculosa</i>			
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>			
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>			
Plat beemdgras	<i>Poa compressa</i>			
Reukeloze kamille	<i>Tripleurospermum maritimum</i>			
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>			
Riet	<i>Phragmites australis</i>			
Robertskruid	<i>Geranium robertianum</i>			
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>			
Rood zwenkgras	<i>Festuca rubra</i>			
Ruige zegge	<i>Carex hirta</i>			
Ruw beemdgras	<i>Poa trivialis</i>			
Schapenzuring	<i>Rumex acetosella</i>			
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>			
Schijfkamille	<i>Matricaria discoidea</i>			
Servische spar	<i>Picea omorika</i>			
Sint-Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>			
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>			
Spaanse aak	<i>Acer campestre</i>			
Stijve klaverzuring	<i>Oxalis fontana</i>			
Straatgras	<i>Poa annua</i>			

Bijlage 1. Vastgestelde plantensoorten (vervolg)

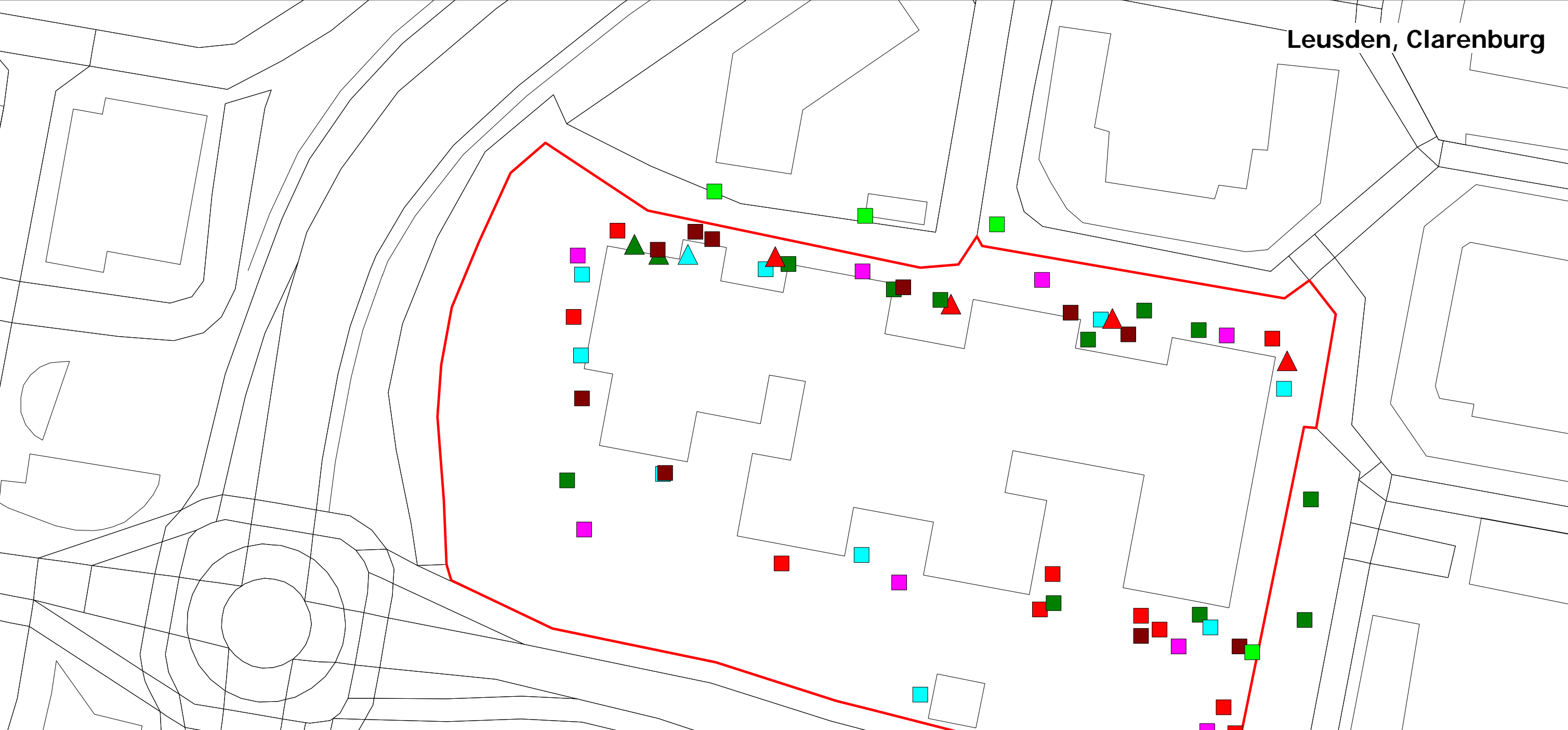
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Tuinwolfsmelk	<i>Euphorbia peplus</i>		KW	
Veerdelig tandzaad	<i>Bidens tripartita</i>			
Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>			
Veldzuring	<i>Rumex acetosa</i>			
Vertakte leeuwentand	<i>Leontodon autumnalis</i>			
Vogelkers	<i>Prunus padus</i>			
Vogelmuur	<i>Stellaria media</i>			
Vogelwikke	<i>Vicia cracca</i>			
Vroege haver	<i>Aira praecox</i>			
Vroegeling	<i>Erophila verna</i>		GE	
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>			
Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>			
Witte dovenetel	<i>Lamium album</i>			
Witte els	<i>Alnus incana</i>			
Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>			
Zachte ooievaarsbek	<i>Geranium molle</i>			
Zevenblad	<i>Aegopodium podagraria</i>			
Zilverschoon	<i>Potentilla anserina</i>			
Zoete kers	<i>Prunus avium</i>			
Zomereik	<i>Quercus robur</i>			
Zomerfijnstraal	<i>Erigeron annuus</i>			
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>			
Zwarte nachtschade	<i>Solanum nigrum nigrum</i>			
	<i>Soburs arnoldiana</i>			
	<i>Alnus spaethii</i>			

Bijlage 2. Waarnemingslocaties vleermuizen

Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*

<u>Gedrag</u>	<u>Maand</u>
● in- of uitvliend	■ juni
■ jagend	■ juli
▲ baltsend	■ augustus
▼ zwermend	■ september
● langs- of overvliend	■ oktober
→	

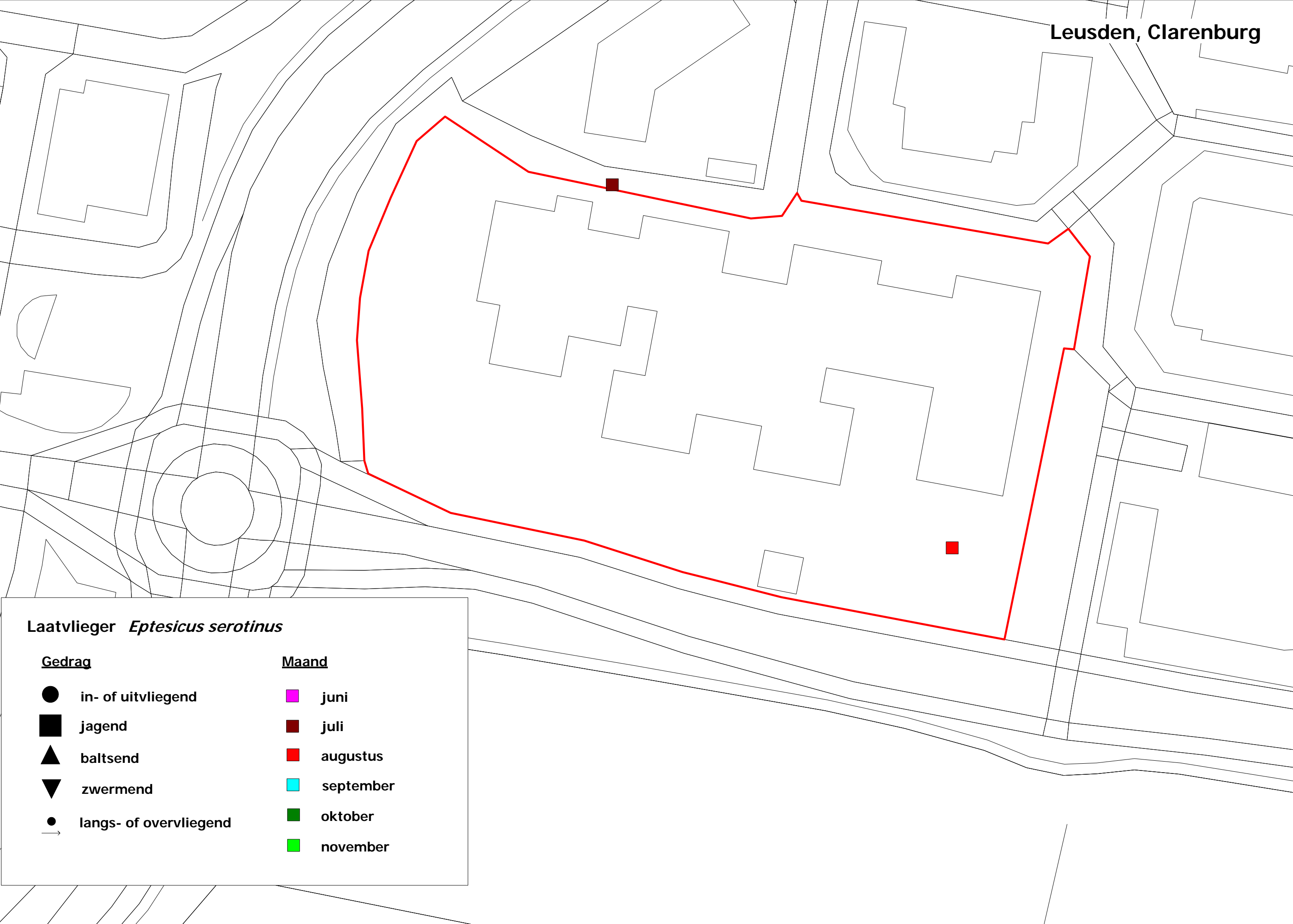
Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*

Gedrag

- in- of uitvliegend
- jagend
- ▲ baltsend
- ▼ zwermend
- langs- of overvliegend
→

Maand

- juni
- juli
- augustus
- september
- oktober
- november

Laatvlieger *Eptesicus serotinus*

Gedrag

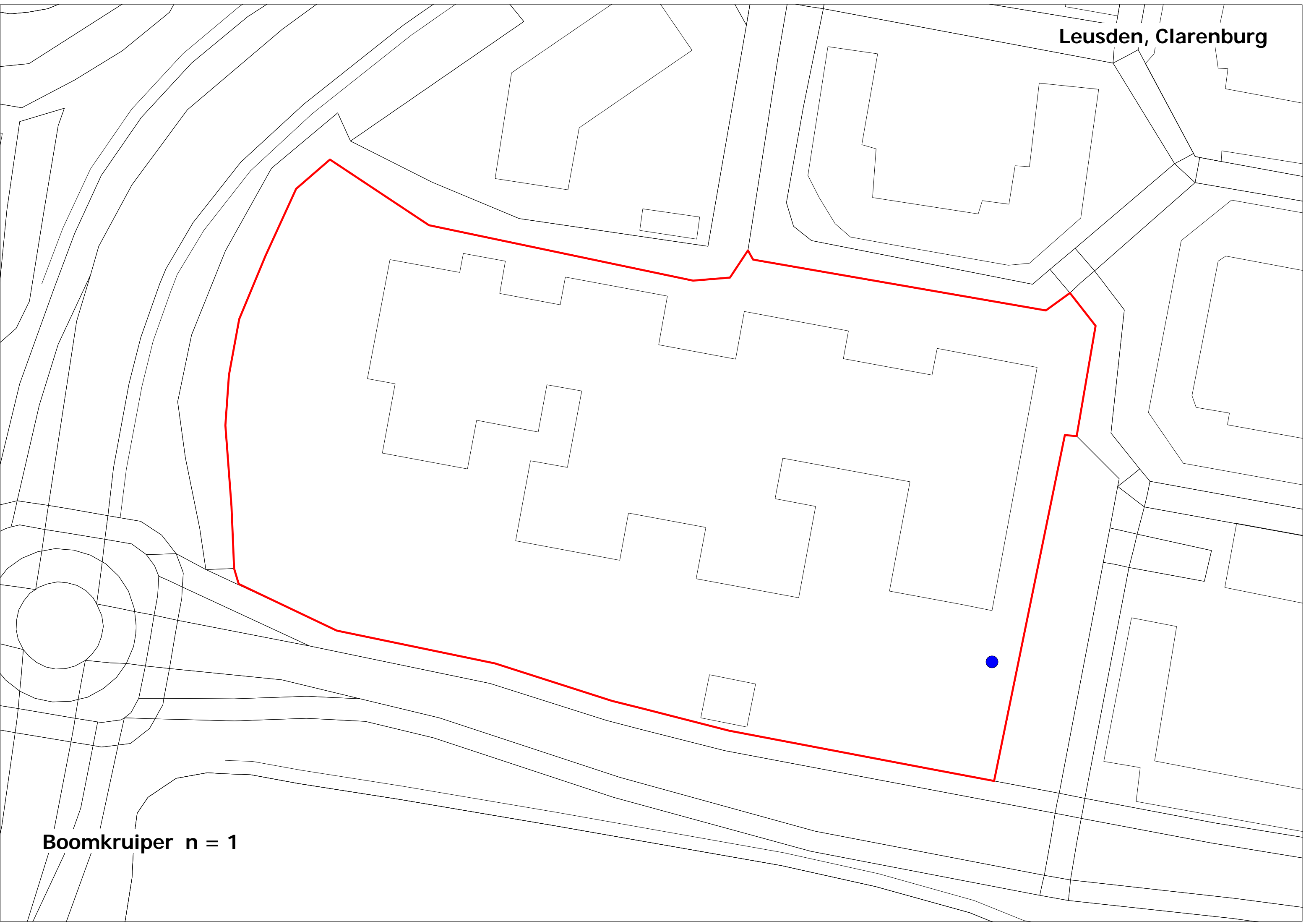
- in- of uitvliegend
- jagend
- ▲ baltsend
- ▼ zwermend
- langs- of overvliegend
→

Maand

- juni
- juli
- augustus
- september
- oktober
- november

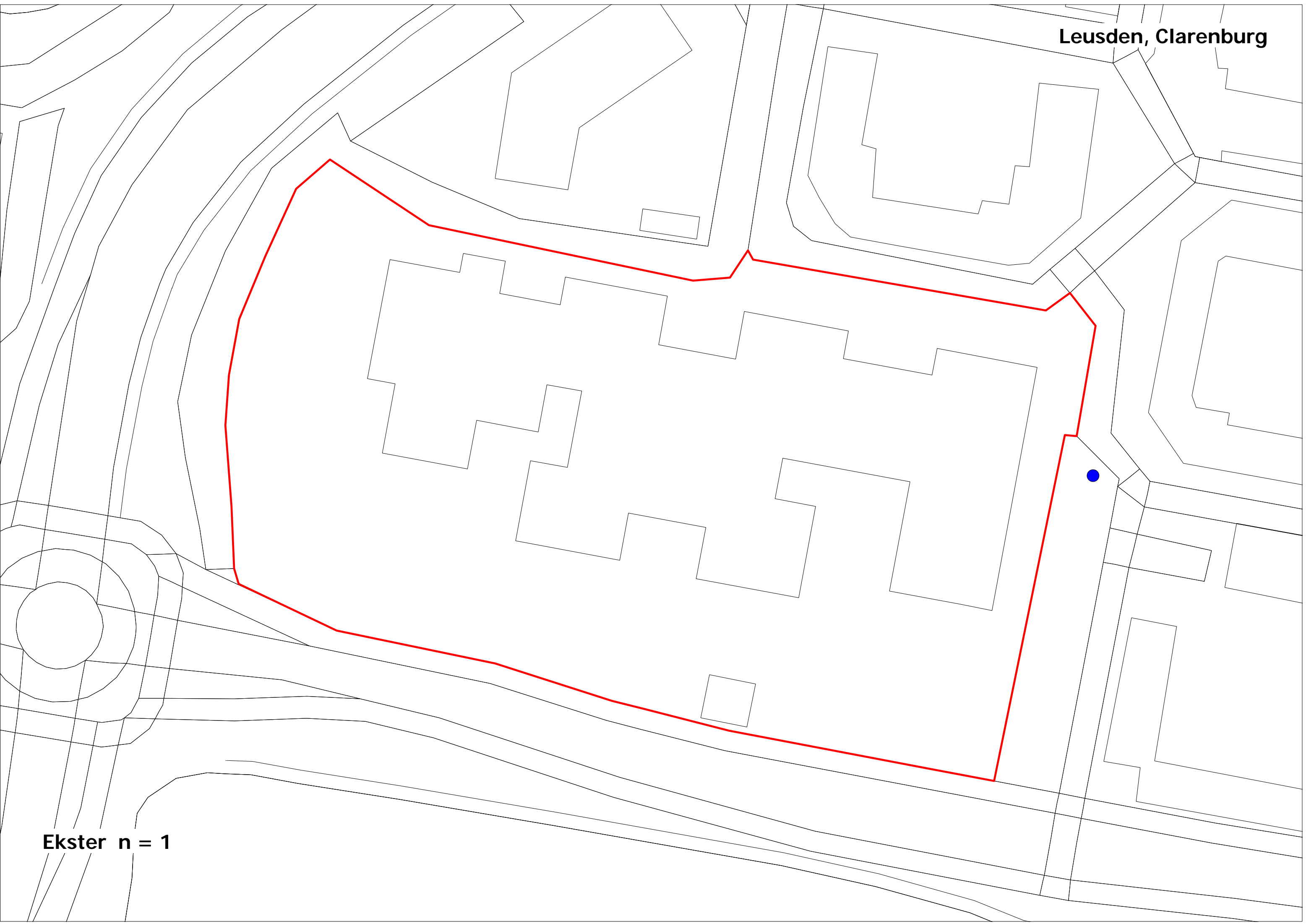
Bijlage 3. Verspreidingskaarten broedvogels

Leusden, Clarenburg

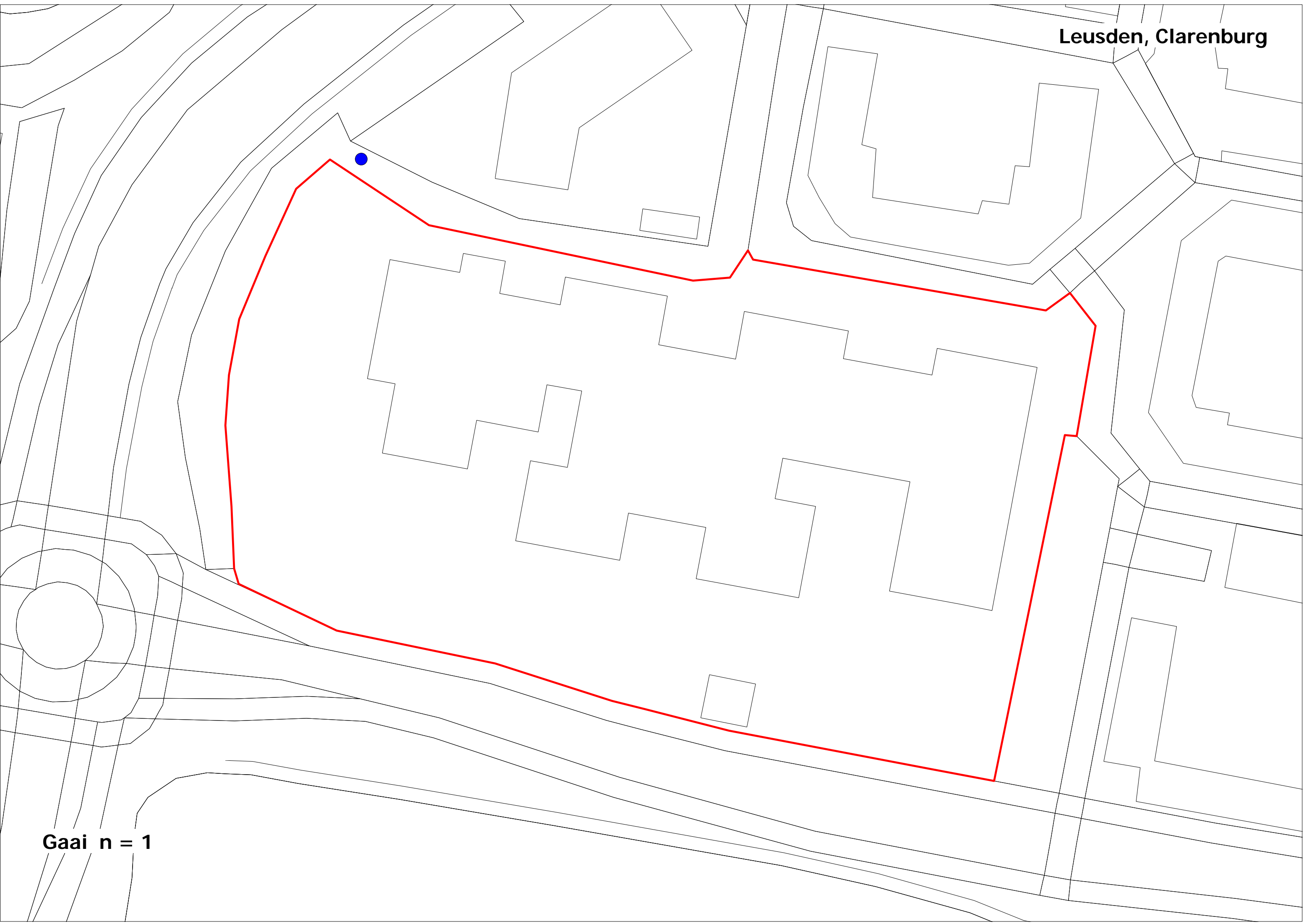

Boomkruiper n = 1

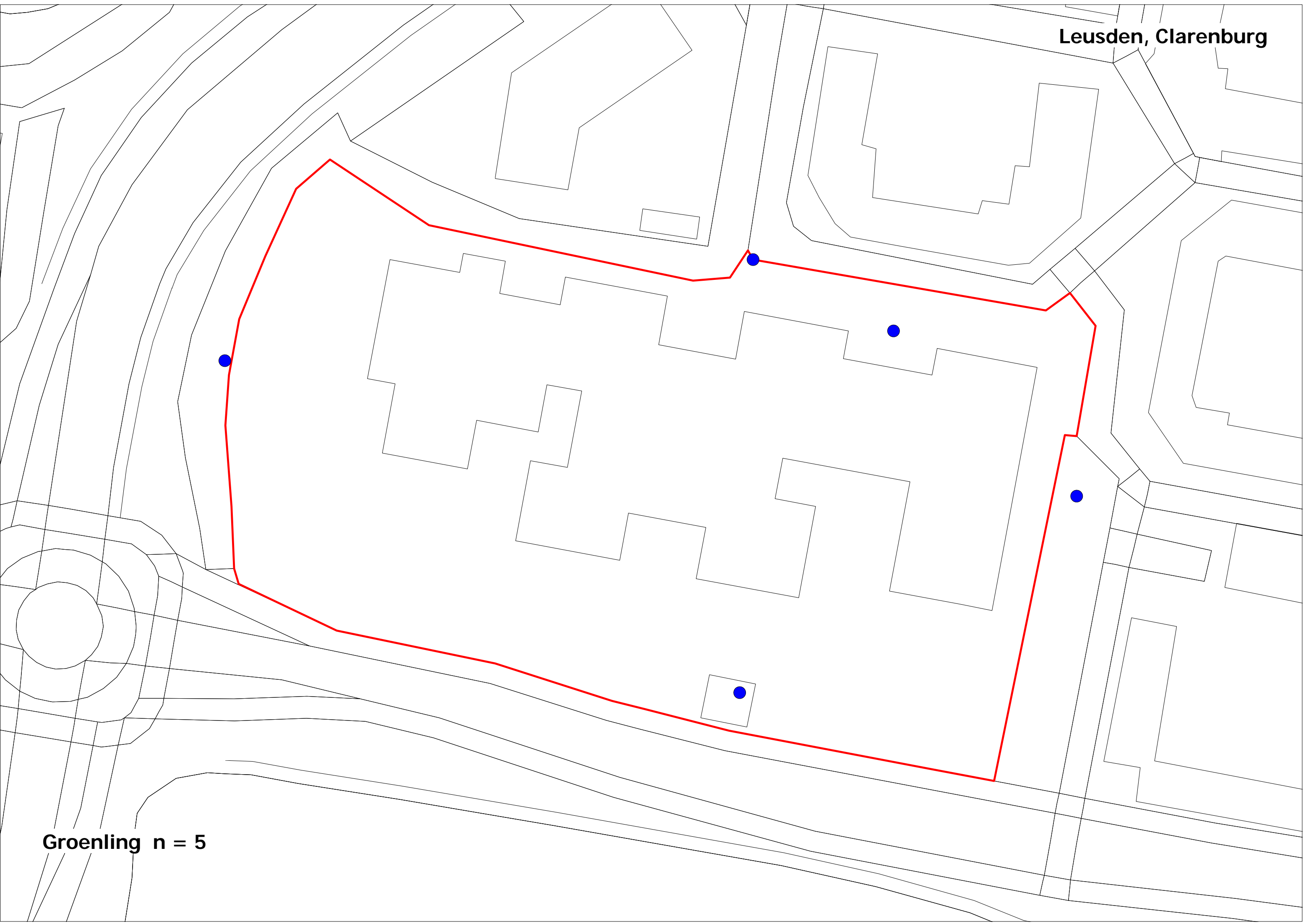
Leusden, Clarenburg

Ekster n = 1

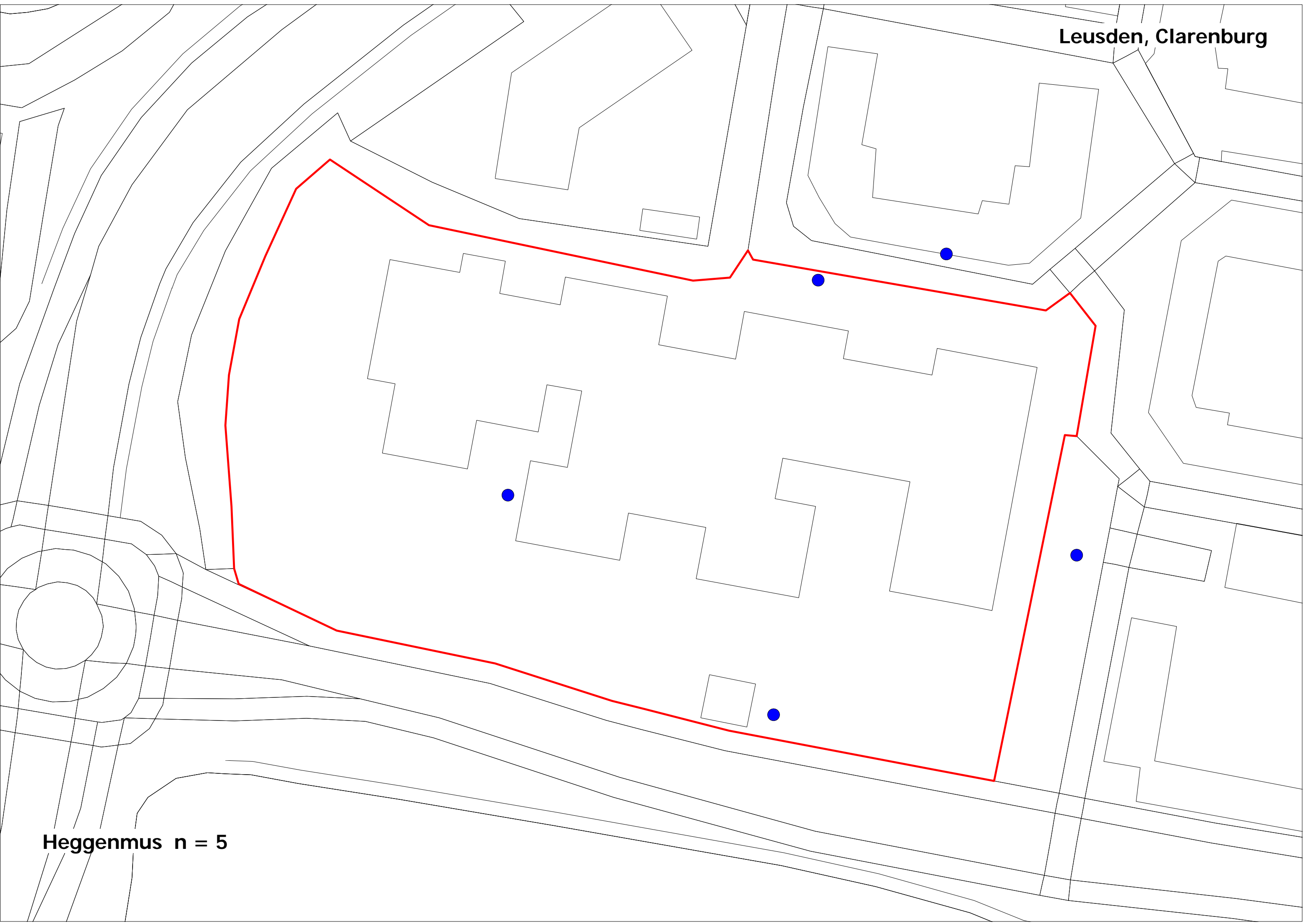

Leusden, Clarenburg

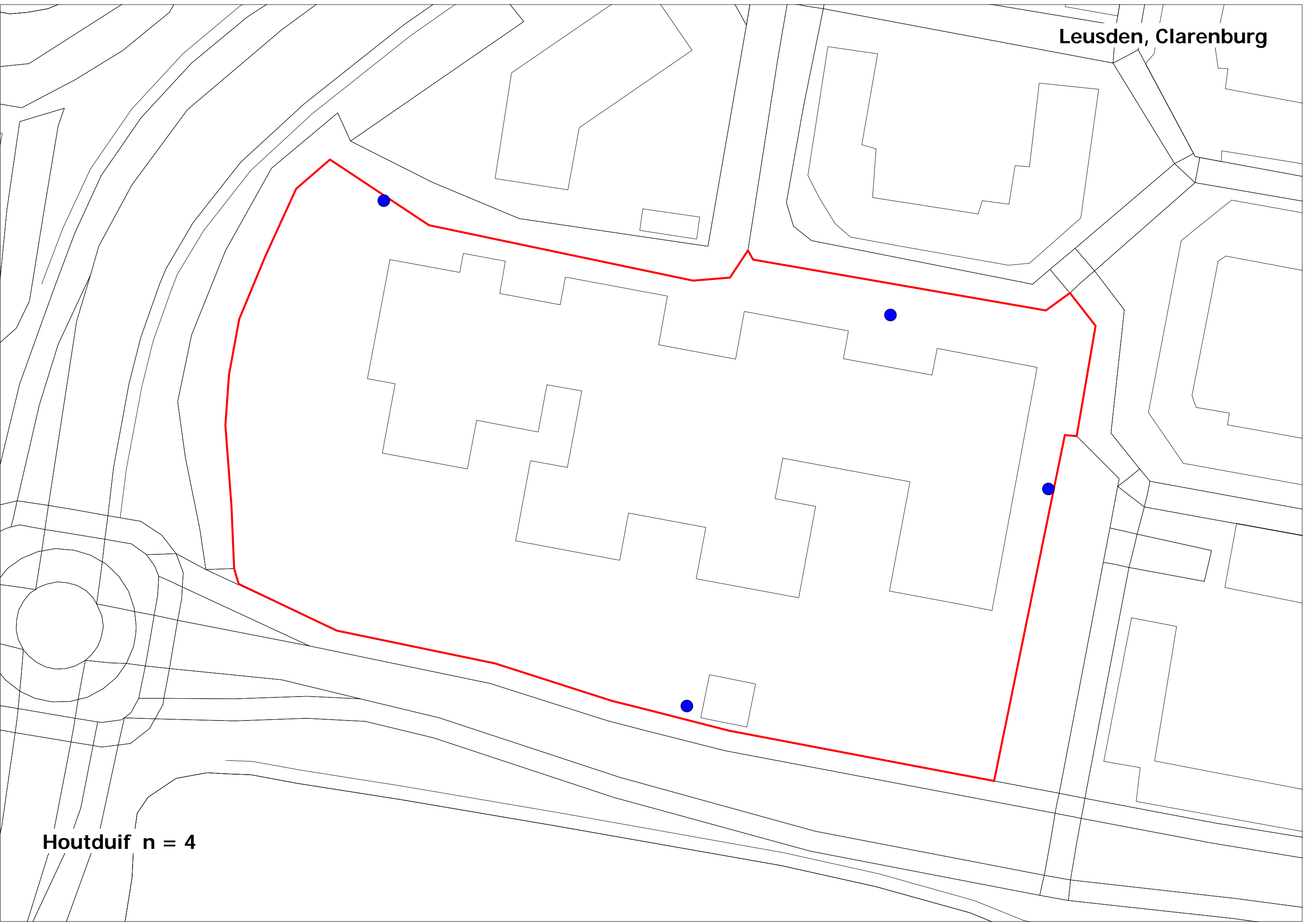

Groenling n = 5

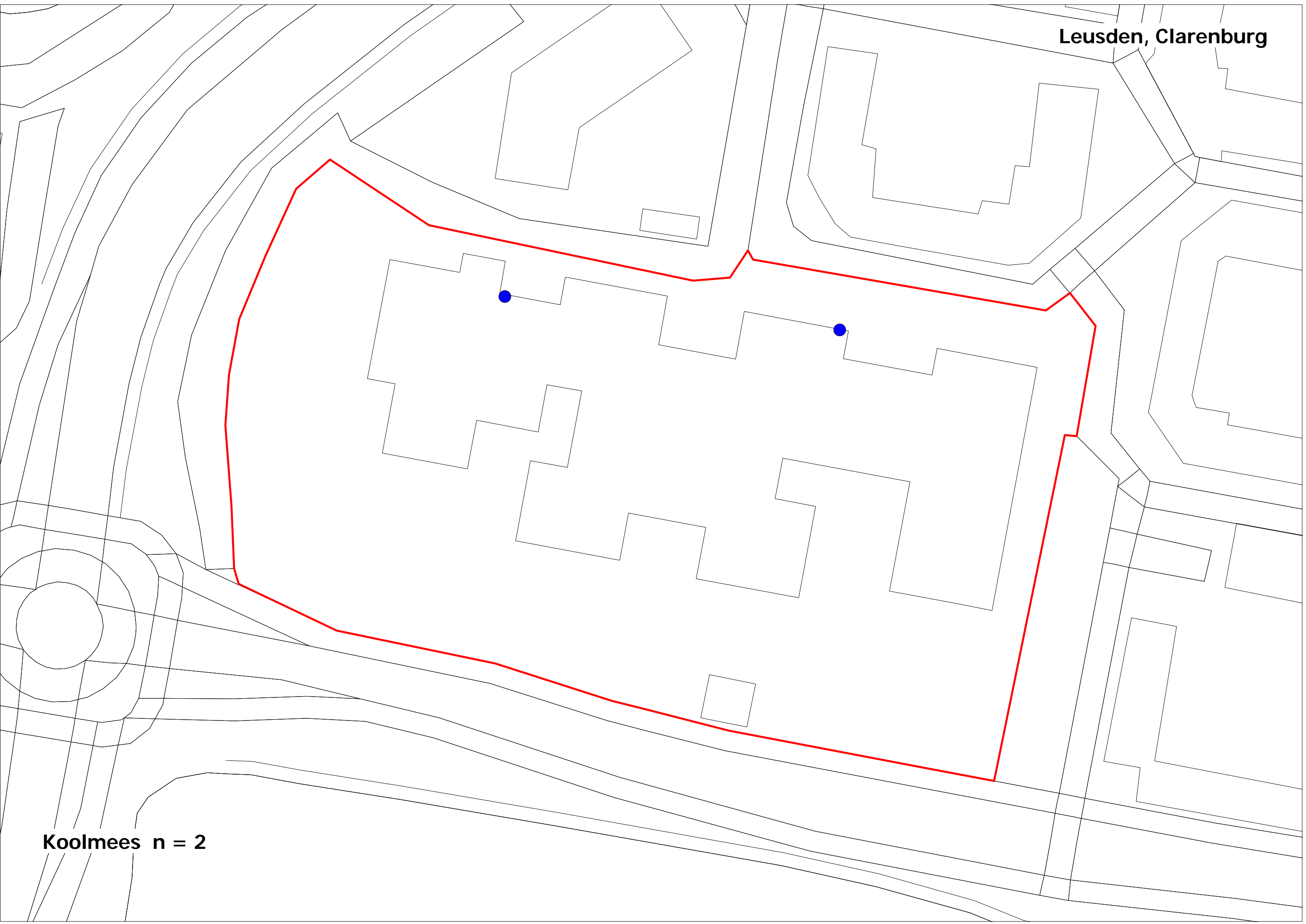
Leusden, Clarenburg

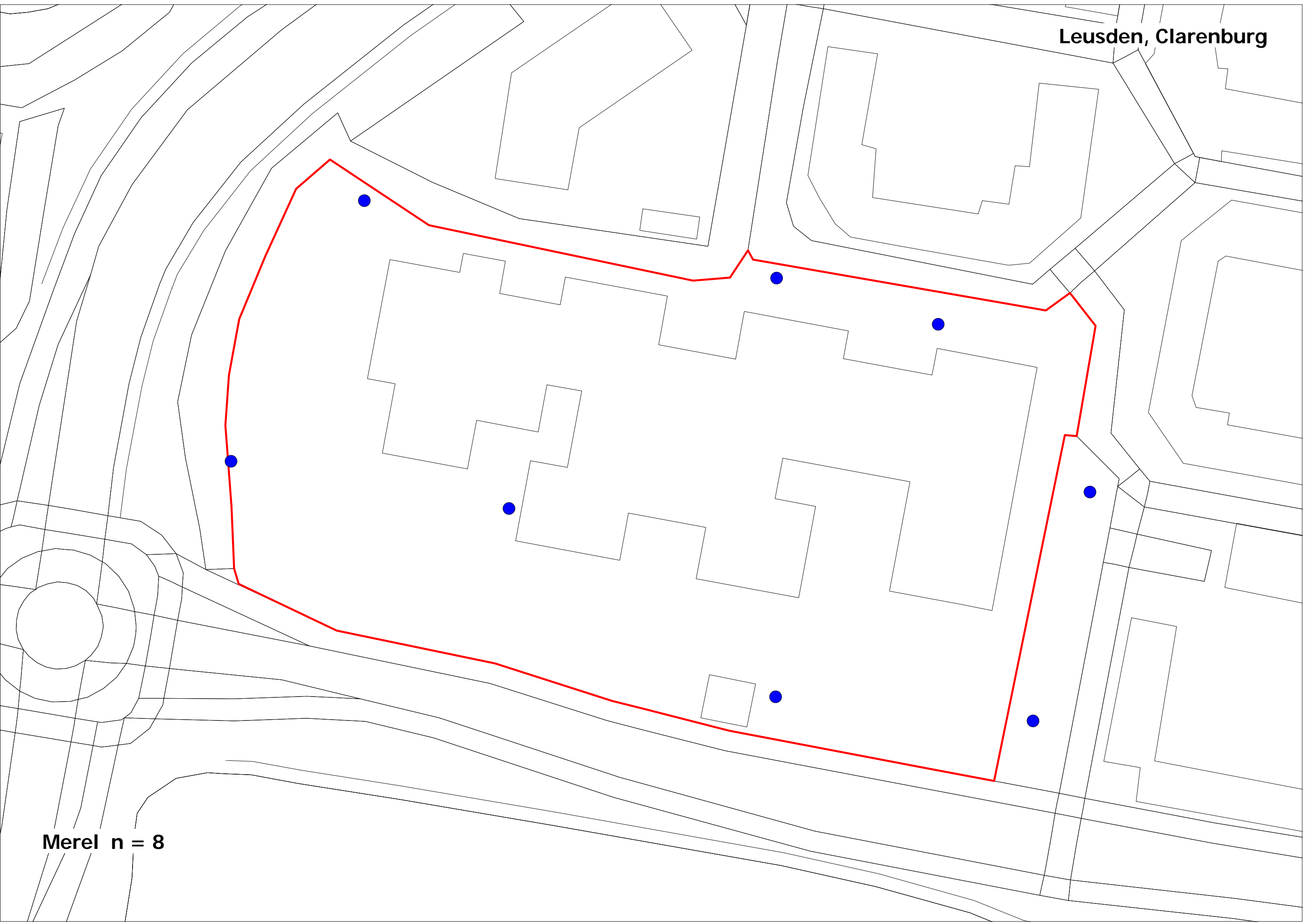
Heggenmus n = 5

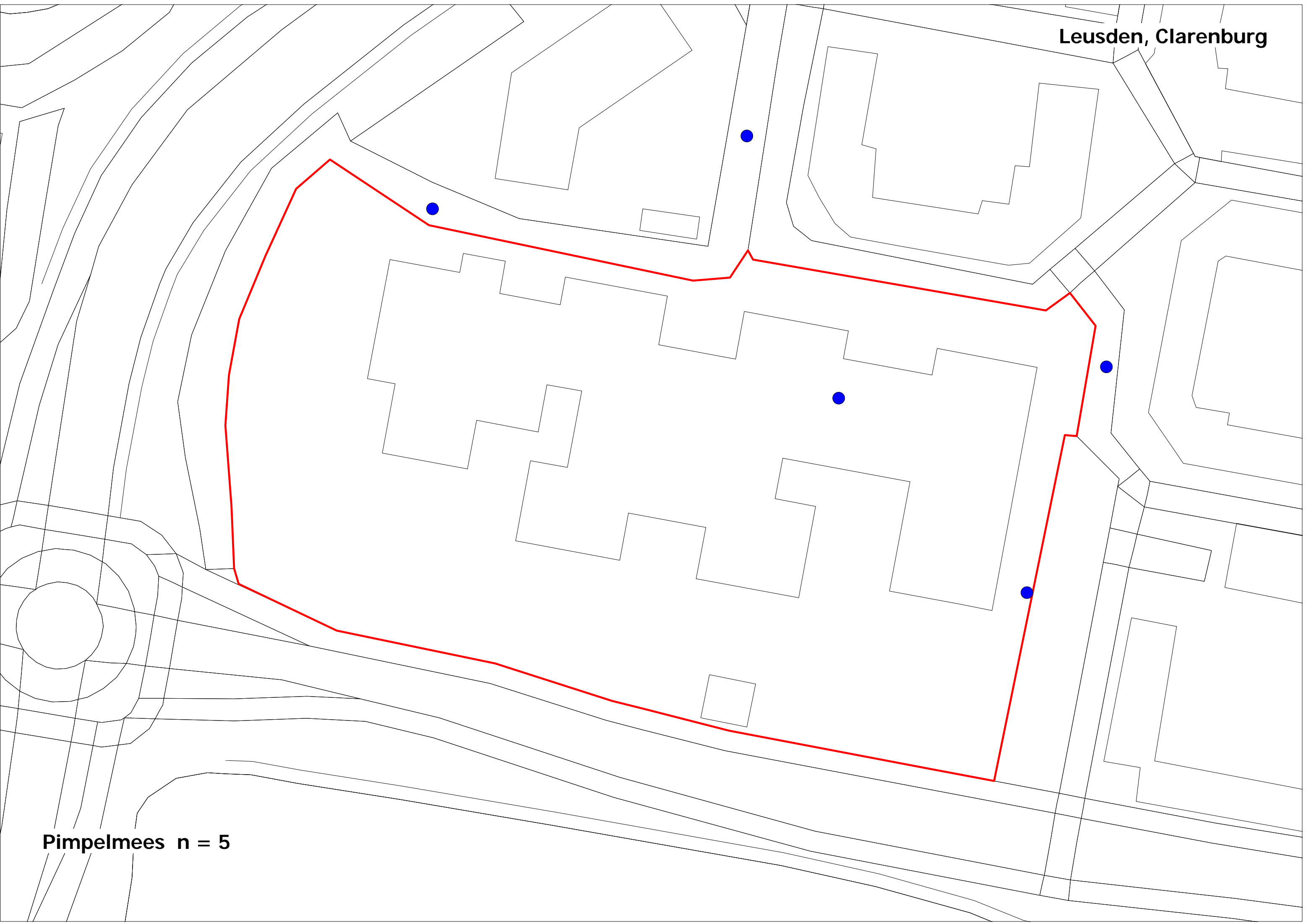
Leusden, Clarenburg

Koolmees n = 2

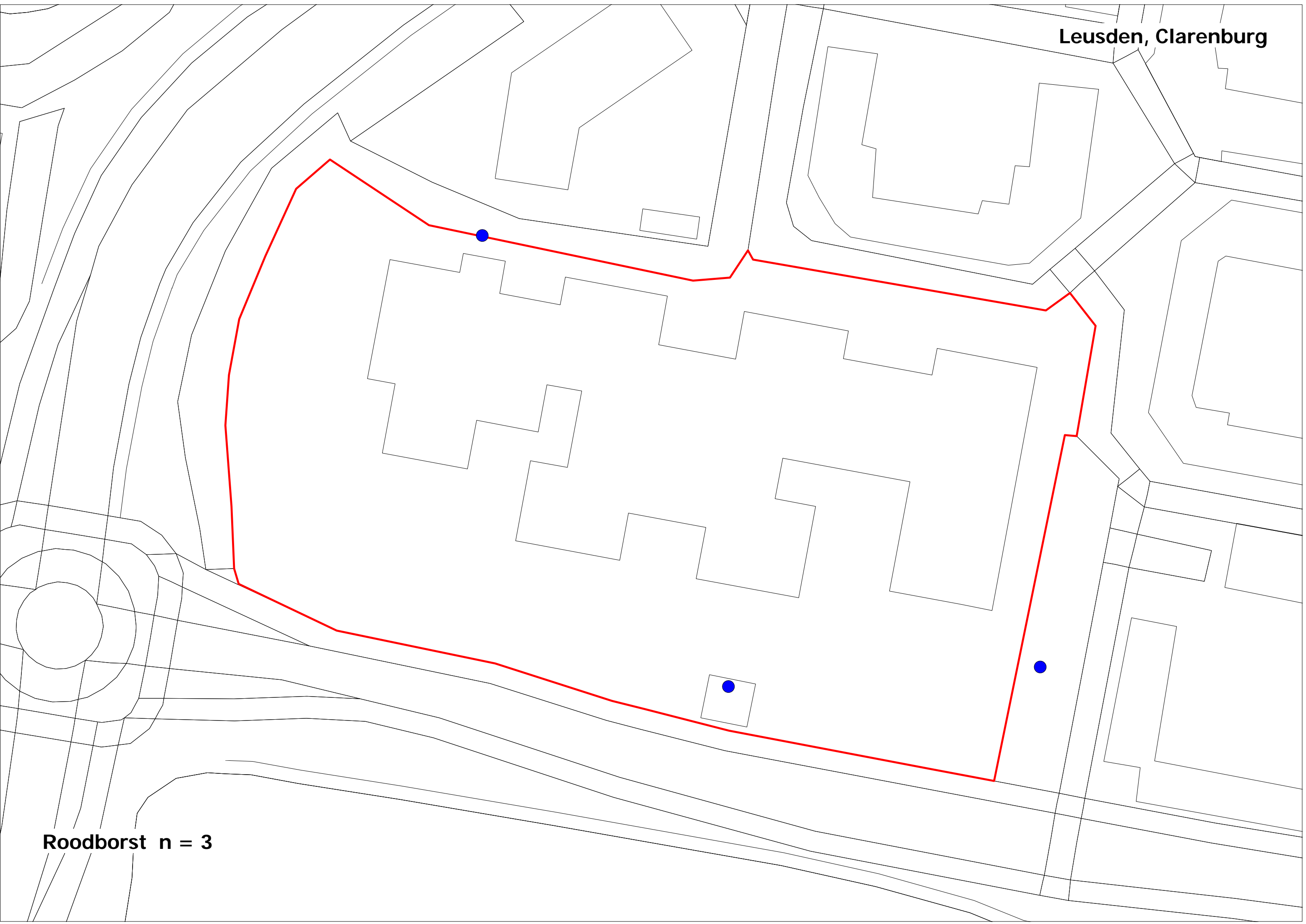

Leusden, Clarenburg

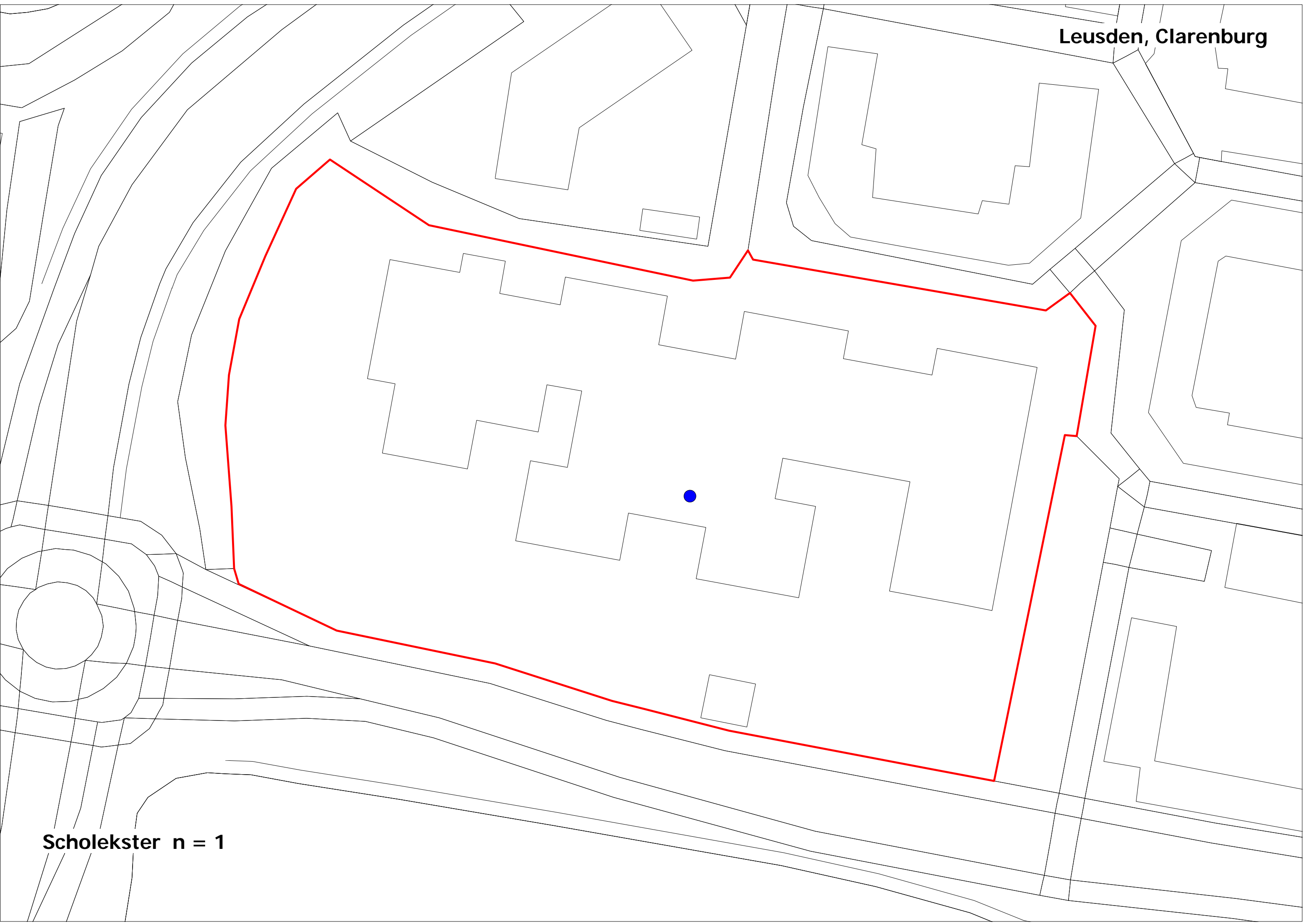
Pimpelmees n = 5

Leusden, Clarenburg

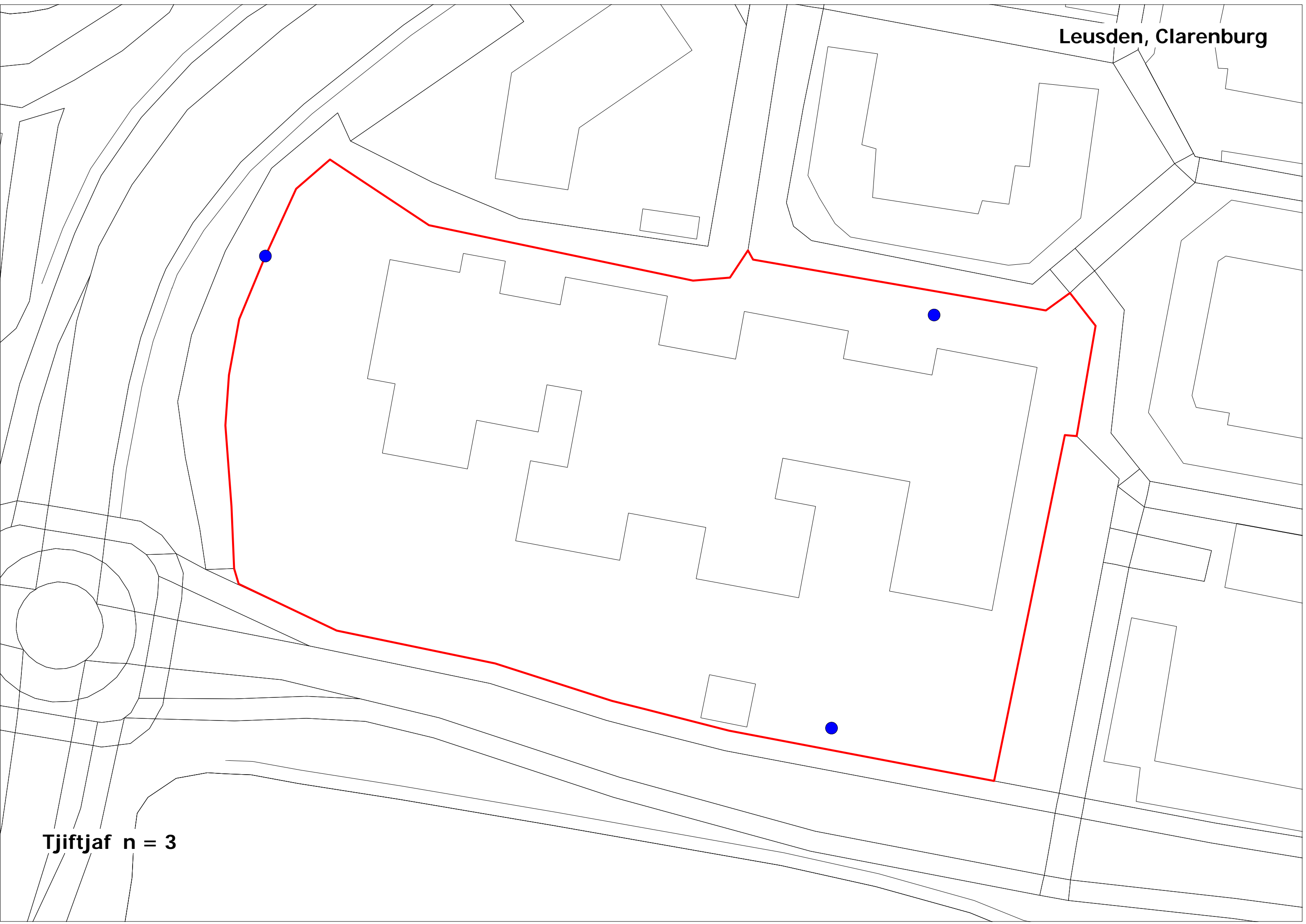
Roodborst n = 3

Leusden, Clarenburg

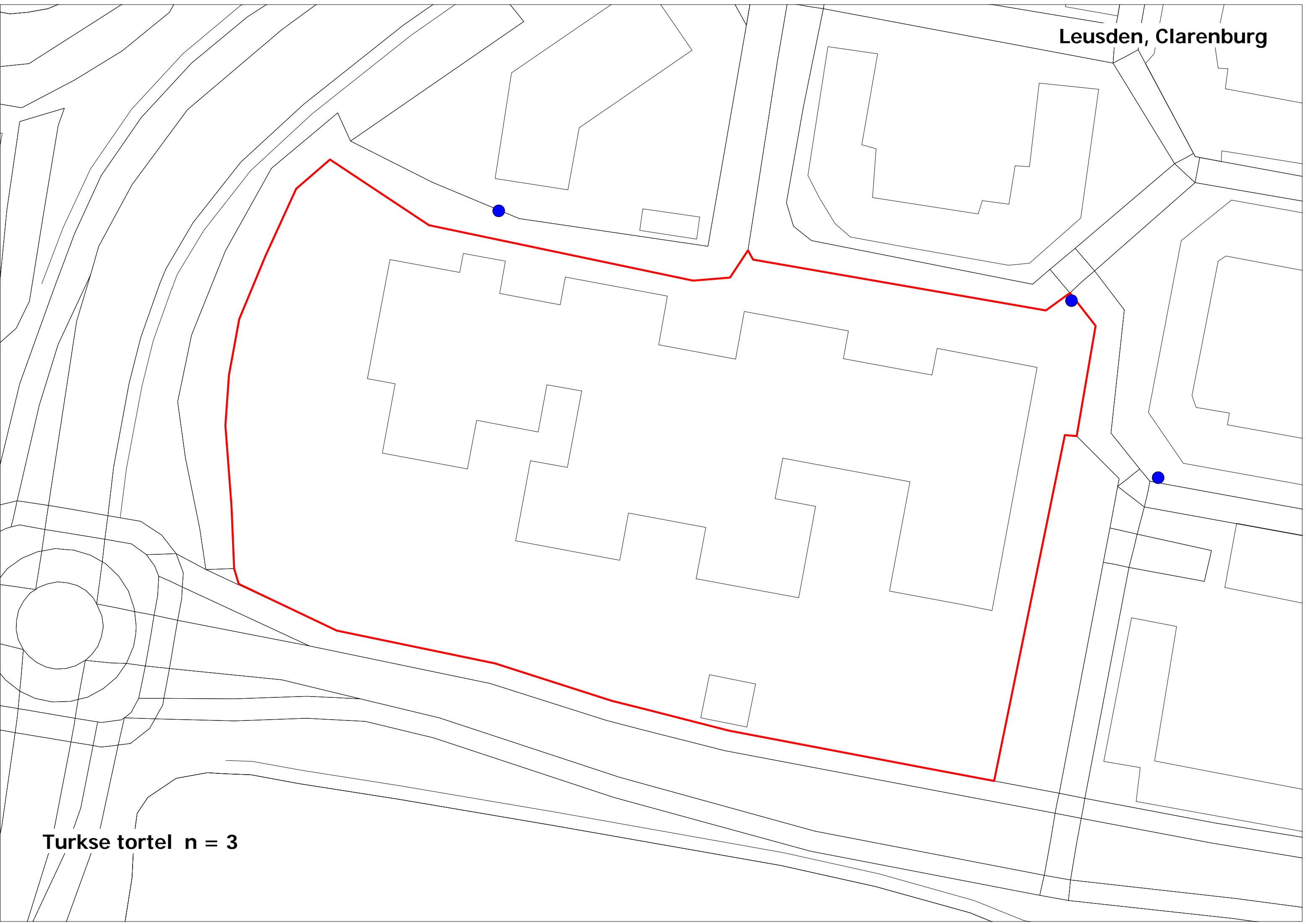

Scholekster n = 1

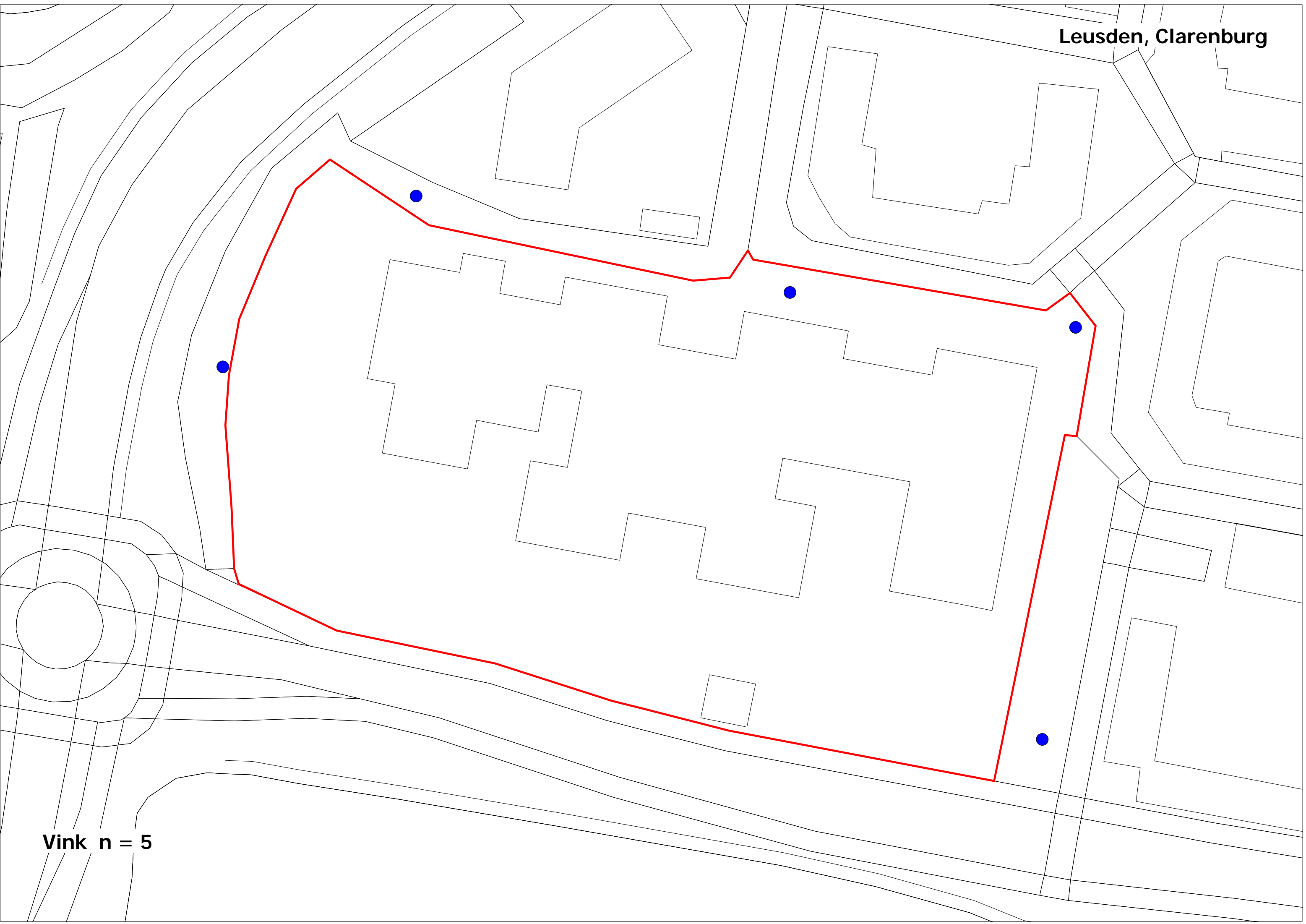
Leusden, Clarenburg

Tjiftjaf n = 3

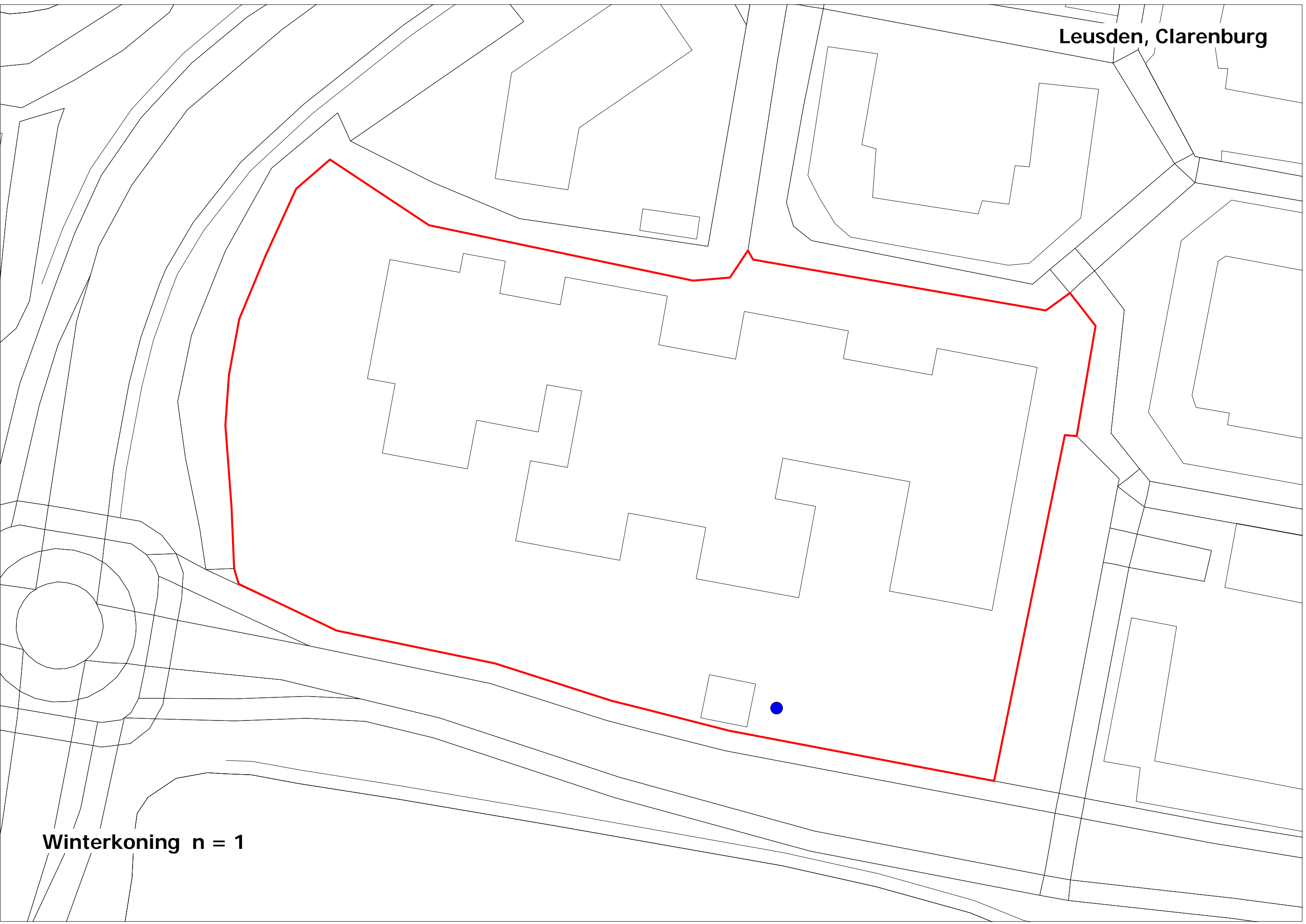

Leusden, Clarenburg

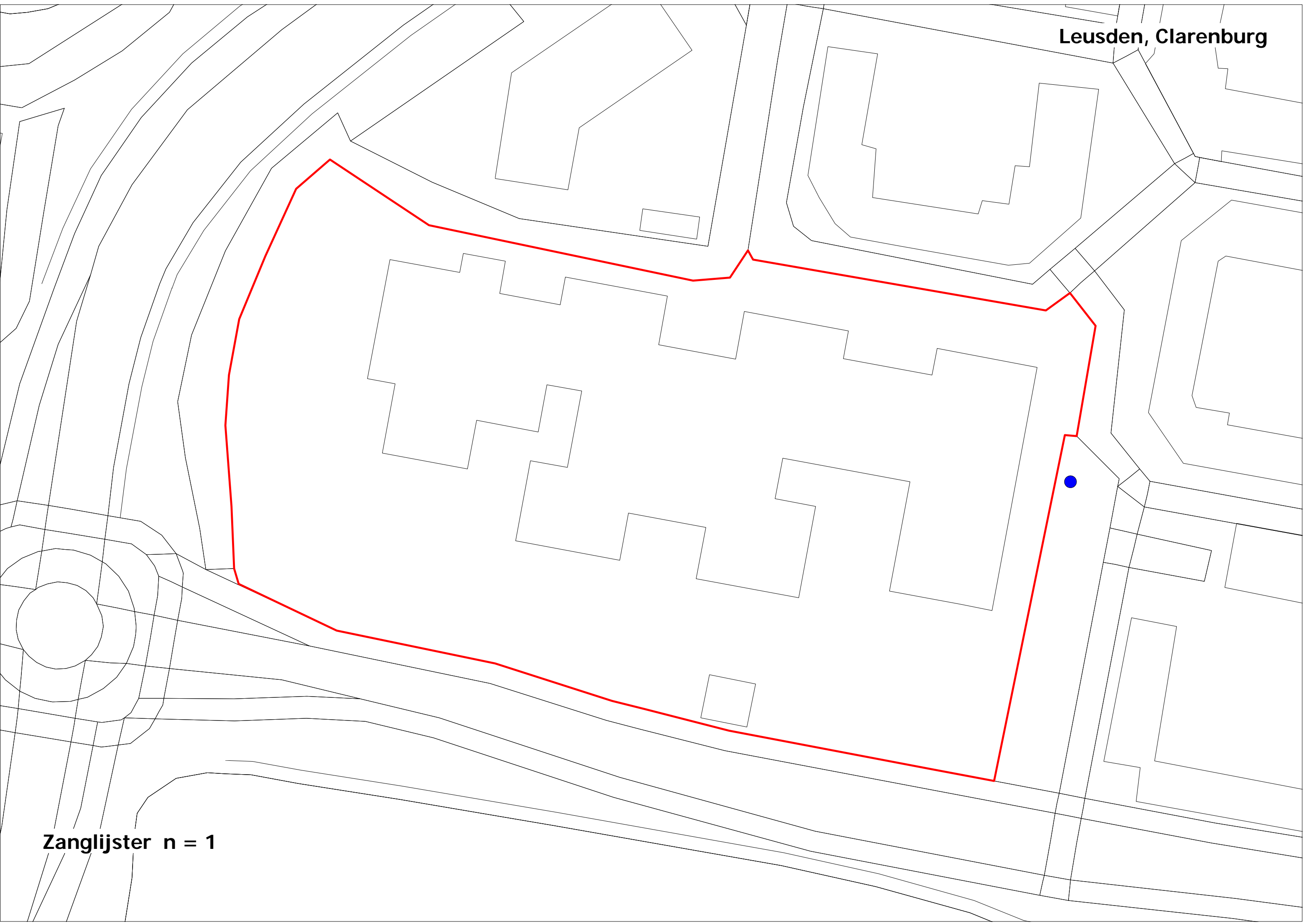
Vink n = 5

Leusden, Clarenburg

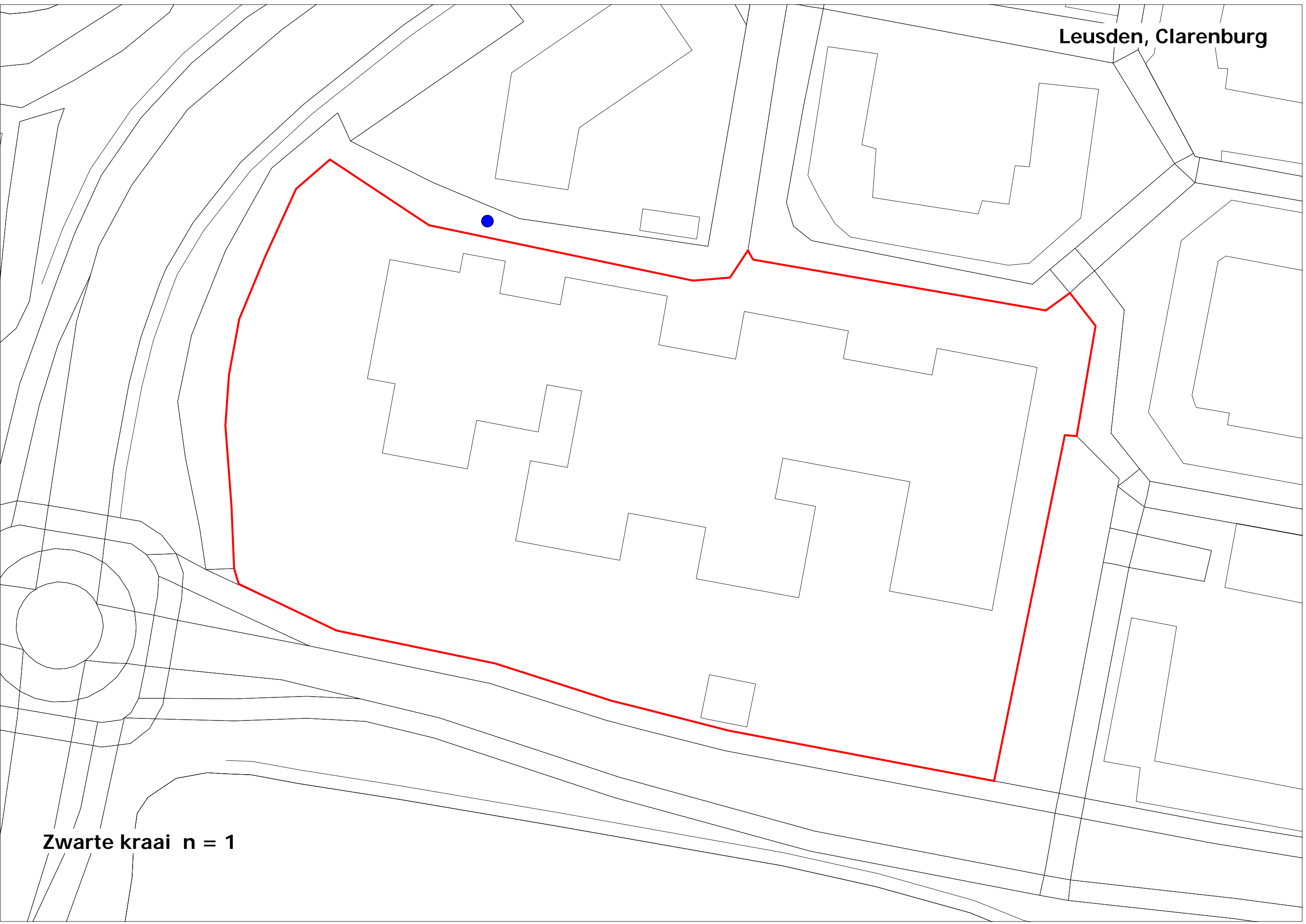

Winterkoning n = 1

Leusden, Clarenburg

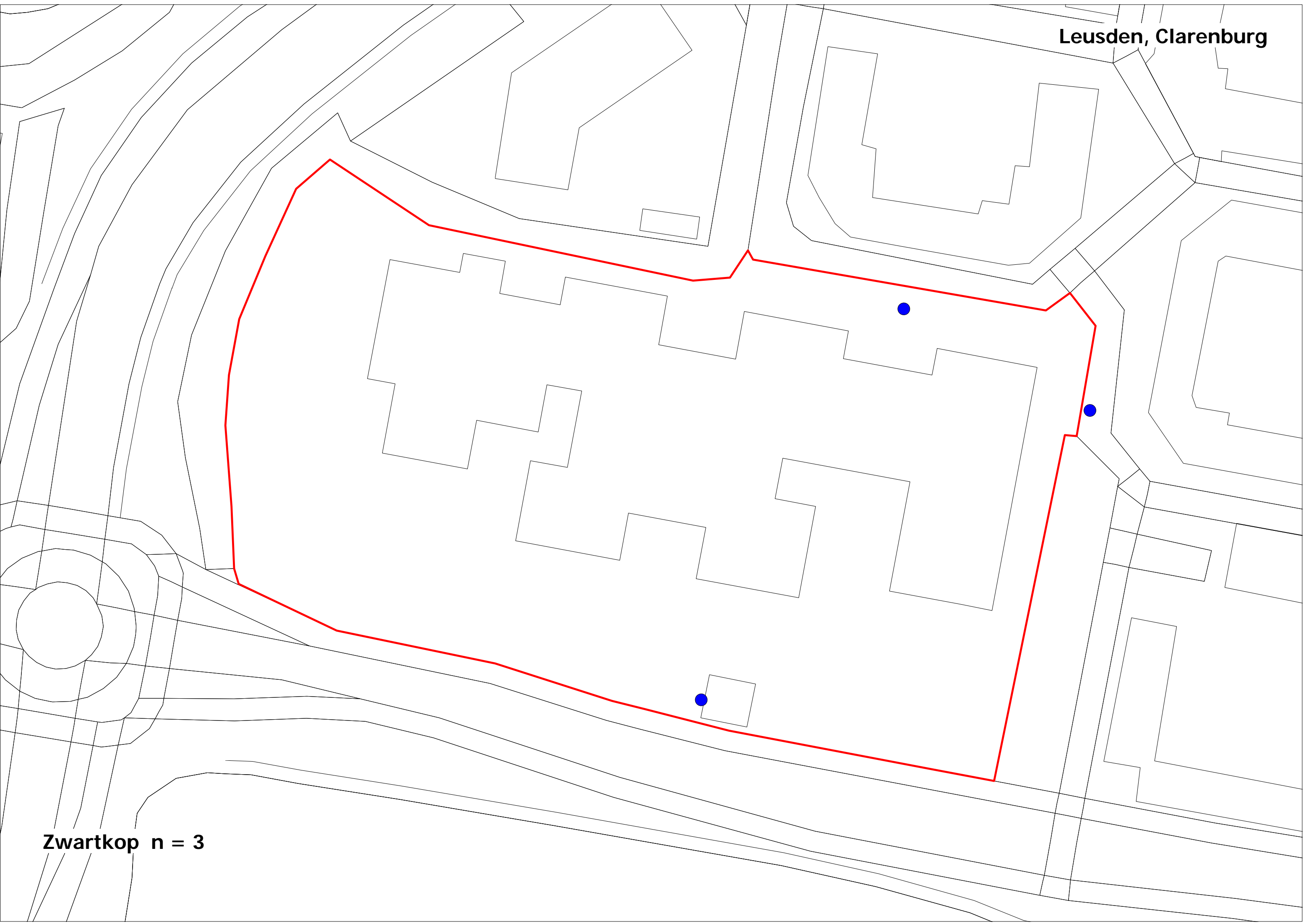

Zanglijster n = 1

Zwarte kraai n = 1

Leusden, Clarenburg

Zwartkop n = 3